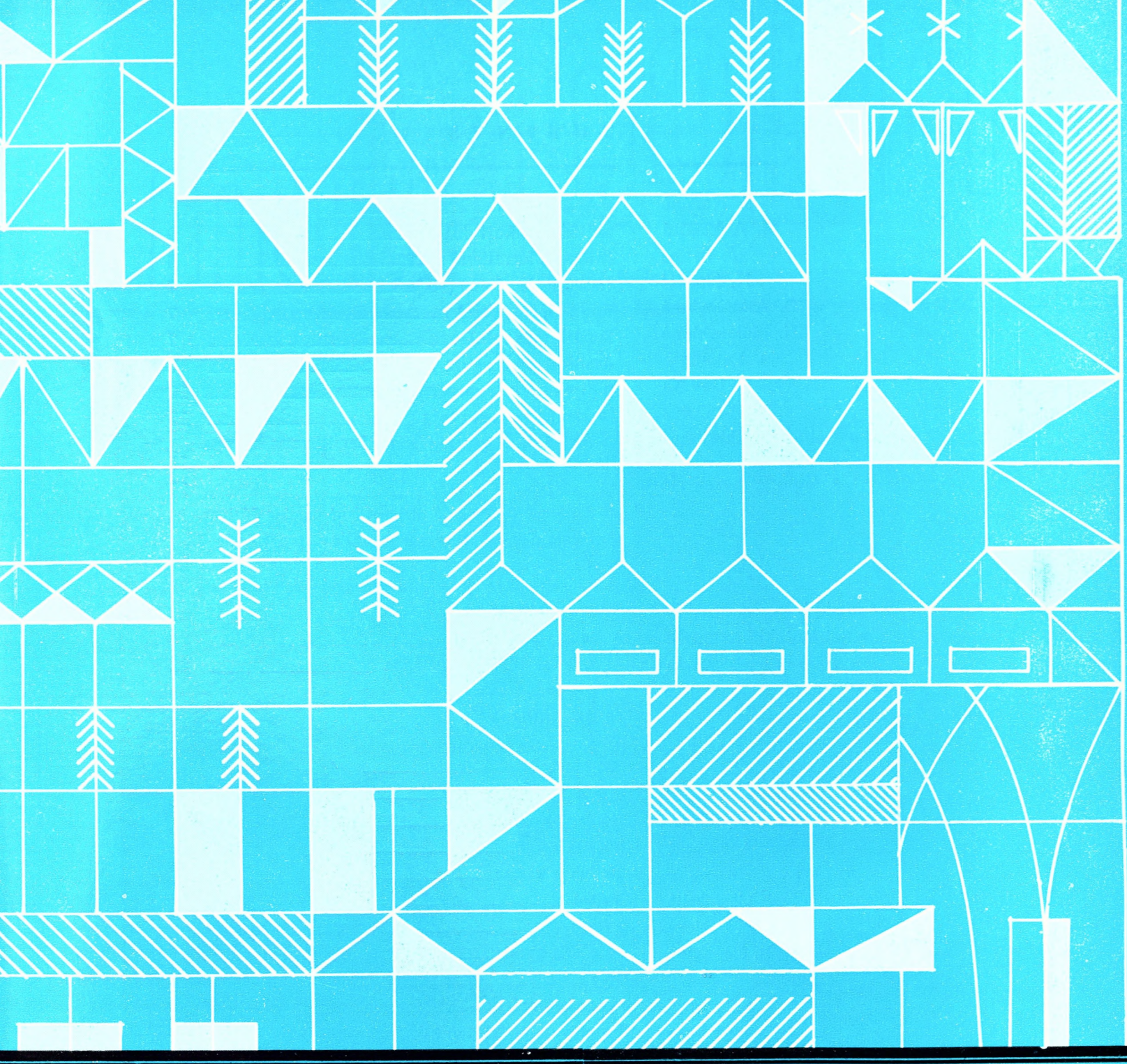

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

2 1970
KOVAS
BALANDIS

moteris

T U R I N Y S

J. Narūnė	Velykos (eil.)	1
M. Aukštaitė	Krikščioniškoji drąsa	2
J. Švoba	Lietuvos karalienė Ona	3
N. Narutė	Jaunoms kartoms (eil.)	7
O. Andriuvienė	Kad galėčiau (eil.)	7
H. Mošinskienė	Susitikimas (eil.)	7
D. Petrutytė	Atsigręžkime veidu į vaiką	8
P. Gaučys	Indijos vyrų ir moterų vaidmuo	10
A. Giedrius	Dėdienės pavaduotoja	15
• Šeima ir auklėjimas	P. Alšėnas — Lietuvės motinos heroiškumas ir jos tragika	18
• Moterys pasaulyje		19
	N. Butkienė — Ponia J. Tijūnaitienė garsina Lietuvą	20
• Sveikata	A. Saudargienė — Planinga mankšta — sveikata ir grožis	21
	S. Vydas M. D. — Praktiškas kelrodis vaiko pasaulin	22
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	23
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	25
• Organizacinė veikla	K. L. K. M. D-jos suvažiavimas	26

ILIUSTRACIJOS

* * *	L. K. Vytauta D. portretas XVII amž.	4
* * *	Kunig. Sofija	4
A. Varnas	Kunig. Birutė	6
A. Zubienė	Miestas	7
Renoir	Motina ir vaikas	8
N.Liautukaitė	Vaikai	9
A. Zubienė	Rytas	11
R. Jautokaitė	Pavasaris bunda	12
"	Tyla	13
A. Zubienė	Senamiestis	14
J. Džiaukštas	Senutės	17
A. Galdikas	Motina	18

"M O T E R I S" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1970 m. Nr. 2 (74)

Redakcinė Kolegija

Redaktorės: Z. Daugvainienė ir N. Kulpavičienė.

Skyrius veda: I Kairienė, E. Krikščiūnienė, L. Murauskienė, A. Šarūnienė.

Administratorė: B. Pabedinskienė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto 4, Ont. Kanada. Spaudė "Žiburių" spaudos b-vė, Toronto, Ont. Prenumerata metams $5.00. Viršelis ir meno - techn. red. N. Kulpavičienė.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1970 m. Nr. 2 (74) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1970 Nr. 2 (74)

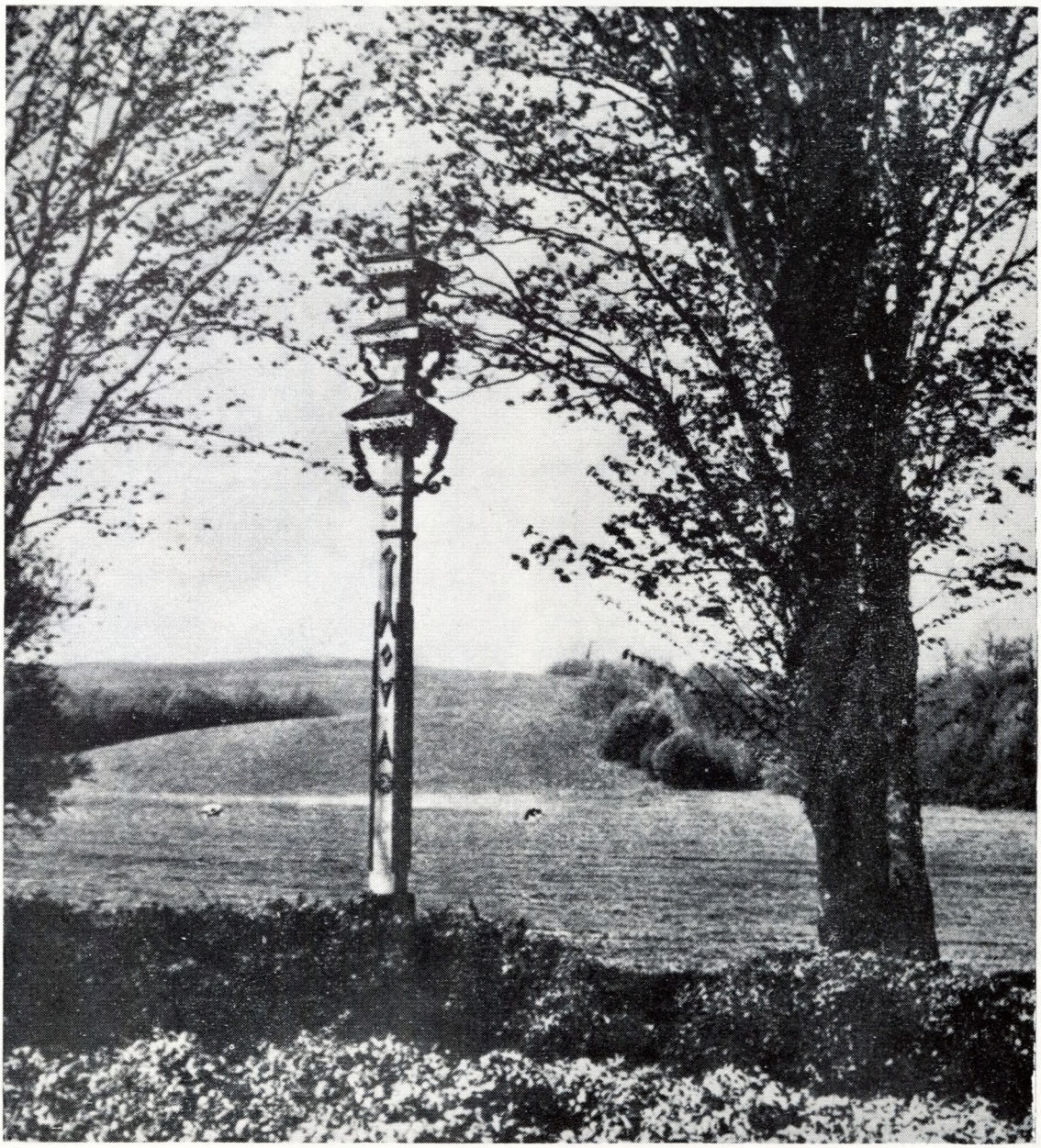

Ateina, ateina džiaugsmingos Velykos
Jau grįžtančios gervės padangėj suklyko . . .
Ir džiaugiasi žemė, šakoj pumpurėlis,
Ir daigas į saulę galvutę iškėlęs.
Ir džiaugias, kas gyvas, ir ilgisi širdys,
Velykiniu džiaugsmu pavasaris girdys!

J. NARŪNĖ

KRIKŠČIONIŠKOJI DRĄSA

Krikščioniškoji drąsa gimus ne iš drąsumo, bet iš didžios meilės ir Didžiajai Meilei.

Ji eina ne žmones priblokšti, bet prikelti.

Ji beldžiasi į kiekvienas duris Kristaus rankų švelnumu.

Už nekrikščioniškos drąsos jėtį — Kristus atvėrė akis Longinui Meilės stebuklu.

Krikščioniškoji Drąsa ištiesė save kryžiaus aukai už visas nekrikščioniškas drąsas ir nuodėmes.

Krikščioniškoji Drąsa pažvelgė nuo kryžiaus tokiu žvilgsniu, kad sudrebėjo žemė ir perplyšo uolos.

Krikščioniškoji drąsa eina į žmones su gydančiais Evangelijos aliejais.

Krikščioniškoji drąsa nugali baimę ir gėdą, kai glaudžiasi prie klausyklos langelio.

Krikščioniškąją drąsą neša procesijų vėliavos — žingsniai ir veiksmai tikinčiųjų.

Nieks nėra toks drąsus kaip tas, kurs kryžiumi gyvena ir kryžiumi apsigaubęs.

Tas yra drąsus, kurs visokiausioj padėty išnešioja savy, nepažeistą Kristų.

Šimtmečius metų drąsa vairuoja Petro Laivą, ir vis renka keleivius — Eucharistinės Puotos džiaugsmui.

Krikščioniškąja drąsa žydi tie namai, kurie pajėgia apsiginti nuo maro bedievybės.

Krikščioniškoji drąsa nebijo šmeižtų nei piktų peikimų.

Krikščioniškoji drąsa atspari pašaipai ir kumščiui.

Krikščioniškoji drąsa niekad negula į kapą: ji amžiais gyva, aktyvi ir kovinga.

RŪPINTOJĖLIS — LIAUDIES MENAS

Kai drąsa ateina — pabėga baimė.

Drąsai nėr dienos nei nakties, vien laimėjimų siekis.

Dieviška Drąsa žengdama per jūras nei pėdų nesušlapo.

Krikščioniškosios drąsos apsiaustai — dorybė ir išmintis.

MARIJA AUKŠTAITĖ

LIETUVOS KARALIENĖ ONA

JONAS ŠVOBA

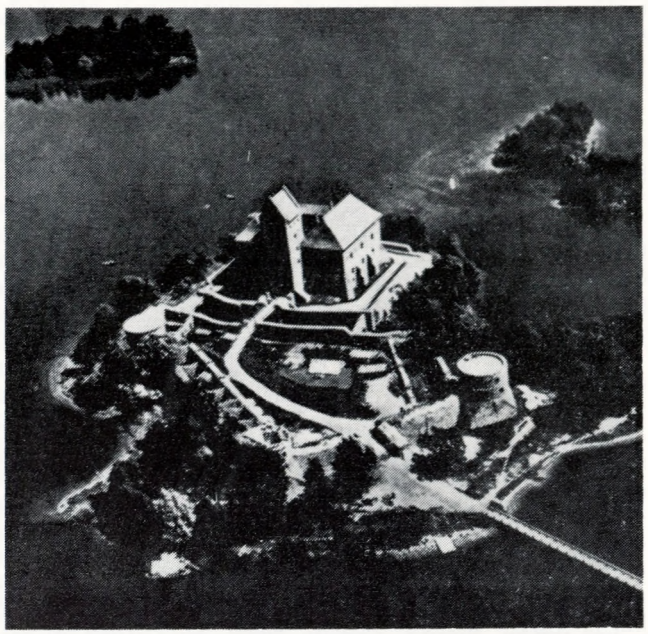

Lietuva, Tėvynė mūsų,
Tu didvyrių žemė,
Iš praeities tavo sūnūs
Te stiprybę semia.

Prieš 40 metų Lietuvoje iškilmingai paminėjome 500 metų sukaktį nuo Vytauto Didžiojo mirties. O iškilią jo žmoną, kaip moterį, gal nemažiau didžią ir nusipelniusią, pamiršome.

Ona Vytautienė senosios mūsų istorijos buvo nustumta užmirštin. Iš senųjų netikslių ir tendencingų kronikų ir istorijų buvo įsigalėjusi ir mūsų istorijoje tradicija, kad Ona Vytautienė buvusi Smolensko kunigaikštytė. Vytauto Didžiojo Universiteto prof. Ignas Jonynas 1933 metais paskelbtoje studijoje "Vytauto šeima" įtikinamai ir neabejotinai įrodė ir iškėlė Onos Vytautienės lietuviška kilmę ir reikšmę mūsų tautos istorijoje. Dabar kaip tik čia Amerikoje savo veikalais Onos Vytautienės garbę gina ir jos reikšmę kelia su dideliu entuziazmu dr. Vanda Daugirdaitė-Sruogienė. Prof. Ign. Jonynas apie Oną Vytautienę trumpai taip atsiliepia: "Didžiajai Lietuvos kunigaikštienei Onai priklauso viena iš garbingiausių vietų lietuvių tautos istorijoje". Dr. V. Sruogienė ją vadina: "Lietuvė iš Dzūkijos miškų".

Ona Vytautienė buvo Eisiškių kunigaikštytė Sudimantaitė, Gediminaičių kilmės. Eišiškės yra pietų-rytų Lietuvos miestas su senos didelės pilies liekanomis, Lydos apskrityje. Jos brolis Sudimantas, Eišiškių kunigaikštis, buvo Vytauto bendradarbis, rėmėjas ir kariuomenės vadas. Onos sesuo Agripina buvo ištekėjusi už Alšėnų kunigaikščio Jono Algimantaičio, kuris taip pat buvo ištikimas Vytauto bendradarbis ir rėmėjas. Vytautas vedė ne kokią svetimą kunigaikštytę, bet lietuvaitę iš Dzūkijos miškų, garbingos gediminaičių kilmės kunigaikštytę, kaip ir jo tėvas Kęstutis vedė Birutę ir kūrė Lietuvai grynai lietuvišką dinastiją.

Vytautas Oną vedė apie 1370 metus ir gyveno tėvo Kęstučio Trakų pilyje, kur jiem gimė vienintėlė duktė Sofija. Čia Ona turėjo puikią karališką valdovų mokyklą. Kęstutis ir jo dvaras buvo lygūs vakarų Europos karaliams. Vakarietišku supratimu Kęstutis ir buvo Žemaičių ir kitų jo valdomų žemių karalius. Juk net Pilėnų gynėjas Margeris kryžuočių kronikininko pavadintas lietuvių karaliumi. Apie Kęstutį spietėsi visa gausioji gediminaičių šeima. Trakuose iš Vilniaus dažnai lankydavosi Algirdas, visos Lietuvos didikai ir bajorai, daug svečių iš rytų ir vakarų: riterių, pirklių, pasiuntinių. Jaunoji Vytautienė turėjo labai gerą progą Kęstučio dvare, tokiame dideliame įvairiausių žmonių susibūrime, įvairiausiomis progomis ir įvairiais reikalais, stebėti ir pažinti pačios Lietuvos žmones, kryžiuočius riterius, atvykstančius deryboms, medžioklei ir vaišėms. Taip pat čia ji sutikdavo rusų ir gudų sričių žmones ir lenkus. Tuo laiku vyko dažni kryžiuočių įsiveržimai į Kęstučio žemes, kurių metu jie žiauriai plėšdavo, naikindavo, degindavo ir grobdavo turtą ir žmones. Tie įvykiai jautriai atsiliepdavo Kęstučio aplinkoje ir jaunosios Onos sieloje. Bet tekdavo pergyventi ir džiaugsmingų laimėjimų, kaip 1370 metais suduotas stiprus smūgis kryžiuočiams ties Rudava, Algirdo žygiai Maskvon. Jos jaunas vyras Vytautas jau dalyvaudavo tėvo ir dėdės ruošiamuose žygiuose. Tuo būdu Ona įgijo gerą tų laikų išsilavinimą ir platų akiratį, kuris stebino jos amžininkus ir sudarė jai didžiai išsilavinusios moters vardą. Taip pat ji čia gavo gerą valdoviško gyvenimo patyrimą ir supratimą ir tapo gerai užsigrūdinusi moteris, kad ir ištikus kritiškiausiam ir tragiškiausiam momentui sugebėjo galvoti ir veikti.

Algirdui mirus 1377 metais ir Jogailai atsisėdus Vilniaus sostan, iškilo seniai brendusi Lietuvos vidaus ūkinė, tautinė ir dinastinė krizė. Ilgo nuolatinio karo su kryžiuočiais kraštas buvo nualintas ir išvargintas ūkiškai ir sunkiai begalėjo tai pakelti. Palikęs vienintėlis pagoniškas kraštas Vakarų Europos pašonėje nebegalėjo ilgai spirtis prieš krikštą. Lietuvos valdomi pravoslaviški kraštai traukė savo įtaka ir Lietuvą priimti rytietišką krikščionybę, bet pati Lietuva visa laiką buvo palinkusi į Vakarus. Po Algirdo mirties labai aktyviai pradėjo reikštis jo našlė Julijona, ambicinga ir veikli Tverės kunigaikštytė, kuri, būdama stačiatikė, labai nekentė pagonies Kęstučio. Per ją skverbėsi Lietuvon stačiatikių rusų bei gudų įtaka. Ji pati ėmė tituluotis didžiąja karaliene. Sukruto ir visa gausi Algirdaičių šeima, siekdama nušalinti nuo valdžios dėdę Kęstutį ir jo įpėdinius. Tą vidaus Lietuvos krizę tuojau griebėsi išnaudoti kryžiuočiai. Jie kurstė Julijonos ambicijų, vadindami ją "didžiąja karaliene", o Kęstutį — "pasiutusiu šunimi". Kęstutis ilgokai visa tai pakentė. Tik kai Jogaila padarė visiškai slaptą sutarti (1380 m.) su kryžiuočiais prieš Kęstutį, tik tada Kęstutis, sužinojęs iš pa-

čių kryžiuočių apie tai, užėmė Vilnių, Jogailą išsiuntė su visa šeima Vitebskan ir Vilniuje iškėlė savo vėliavą. Tuo būdu visa didžioji Lietuvos valstybė buvo sujungta po Kęstučio vėliava. 1382 metais, Kęstučiui išvykus į tolimą Naugardą Severską malšinti sukilusio Algirdaičio Kaributo, Jogaila, padedamas Vilniaus pirklių vokiečių, užėmė Vilnių ir net Trakus. Atvykę prie Trakų Kęstutis ir Vytautas su kariuomenėmis, čia jie susitiko su Jogailos ir Skirgailos kariuomenėmis ir su atvykusiais Algirdaičiams į pagalbą kryžiuočiais. Kęstutis su Vytautu, turėdami prieš save dviejų priešų stiprias sujungtas jėgas, pasidavė įkalbami deryboms. Kęstutis, būdamas kilnios riteriškos dvasios žmogus, su savo broliu Algirdu visą amžių dalinęsis Lietuvos valdžia, kaip labai reta istorijoje, ar galėjo prileisti, kad Algirdo sūnūs taip šlykščiai jį suvilios, apgaus ... nuveš į Krėvę ir pasmaugs. Gal ir bus teisingas prileidimas, kad tai buvo rusės Julijonos planas ir sumanymas. Po Kęstučio laidotuvių ir Vytautas išvežamas į Krėvę, ten uždaromas su žmona Ona ir stipriai saugomas. Visi tie žiauriai tragiški įvykiai turėjo skaudžiai paveikti Oną Vytautienę. Bet ji, Gediminaičių ainė, užsigrūdinusi Dzūkijos miškų lietuvė, surado būdą, kaip išgelbėti savo vyrą Vytautą, pati savimi rizikuodama.

Buvo leista pas ją ateiti dviem moterim, kaip sako kronika "paguldyti kunigaikštienės nakčiai", kurios, paguldžiusios kunigaikštienę, išeidavo. Ona girdėjusi iš žmonių ir pati gerai suprato, kad Jogaila lengvai Vytauto nepaleis: arba jo laukia tėvo Kęstučio likimas, arba turės ilgai kalėti. Todėl ji prikalbėjo Vytautą, persirengti vienos iš ateinančių moterų drabužiais ir išeiti su antra. Vytauto pabėgimas pasisekė. Ona pasiliko vietoje jo ir prisiėmė visą atsakomybę už vyro pabėgimą. Kronika sako, kaip ji už tai ir buvo nubausta. Dr. Sruogienė spėja, kad buvusi viešai išplakta. Vien už tą jos pasiaukojimą ir sumanų žygį, kuriuo išgelbėjo Lietuvai Vytautą Didįjį, Lietuva turi lenkti galvas prieš Oną Vytautienę. Tas istorijoje primena Bizantijos ciesoriaus Justinijono atveji. Kai Justinijonas jau ruošėsi bėgti nuo sukilėlių, kurių nebesitikėjo nugalėti, jo žmona Teodora jį nuo bėgimo sulaikė. Sukilėliai buvo įveikti, o Justinijonas už jo didžius darbus istorijoje gavo Justinijono Didžiojo vardą. Vytautas, išgelbėtas žmonos iš Algirdaičių nasrų, mūsų istorijoje gavo Vytauto Didžiojo vardą.

Vytautas negavęs pagalbos pas savo sesers Danutės-Onos vyrą, Mozūrų kunigaikštį Jonušą, kreipėsi į amžiną Lietuvos priešą—kryžiuočius. Netrukus ir jo žmona Ona atsirado Prūsijoje ir pasidavė kryžiuočių ordino globai. Jogaila, spaudžiamas Vytauto, su ordino pagalba, buvo priverstas ieškoti taikos, prižadėdamas grąžinti Vytautui jo tėviškę. Vytautas, 1384 metais susitaikęs su Jogaila ir negavęs tuo laiku Trakų, apsigyveno su savo šeima Lucke. Jogailai išvykus į Lenkiją karaliumi būti, Lietuvoje kilo didelis nepasitenkinimas Jogailos valdymo politika. Kilo šauksmai, kad "svetimieji mus valdo". Lietuvių akys nukrypo į Kęstučio sūnų Vytautą. Vytautas, pasinaudodamas jam palankia padėtimi, 1389 metais sudarė sąmoksla užimt Vilnių. Sąmokslui nepasisekus, Vytautas atbėgo į Gardiną, kur tuo laiku gyveno jo žmona Ona. Bet ir čia nebuvo saugu. Tada Ona savu sumanumu vėl padėjo Vytautui išsigelbėti.

Vytautas vėl kreipėsi į kryžiuočiu ordina pagalbos prieš Jogailą. Šiuo kartu jo žmona Ona, duktė Sofija, sesuo Ringailė, brolis Žygimantas su žmona

D. L. KUNIGAIKŠČIO VYTAUTO PORTRETAS XVII amž.

KUNIG. SOFIJA, D. LIET. KUNIG. VYTAUTO DUKTĖ

ir sūnumi Mykolu ir daug žymių Lietuvos bajorų turėjo būti ordinui įkaitais, kad Vytautas laikysis savo pažadų. Vytautas su šeima buvo apgyvendintas Balgos pilyje. Čia gyvendamas Vytautas su žmona Ona priiminėjo svečius, pasiuntinius ir slaptus ryšininkus su savo bendradarbiais Lietuvoje. Iš čia jis išleido savo seserį Ringailę už Mozūrų kunigaikščio Henriko, kuris slaptai tarpininkavo deryboms tarp Jogailos ir Vytauto. Čion atvyko ir Maskvos kunigaikščio Vosyliaus pasiuntiniai parsivežti Vytauto ir Onos dukters Sofijos, kuri dar Lucke buvo su Vosyliumi sužadėta. 1390 metais iš Marienburgo Sofija su Maskvos pasiuntiniais, lydima savo tetėno Alšėnų kunigaikščio Jono Algimantaičio ir kitų lietuvių didikų, išvyko Maskvon pas savo būsimą vyrą. Vytautas, jau vesdamas slaptas derybas su Jogaila, prikalbėjo kryžiuočius išleisti Lietuvon jo žmoną Oną, kad ji palankiai nuteiktų Lietuvos žmones Ordino ir Vytauto ruošiamam žygiui Lietuvon. Taip Vytautas iš Ordino išėmė beveik visus žymesnius savo įkaitus. Tik likęs brolis Žygimantas turėjo pas Ordiną iškentėti ligi Salyno taikos.

Vytautui antrą kartą susitaikius su Jogaila ir dabar jau gaunant visą didžiąją Lietuvos valstybę, suvažiavo į Astravos dvarą prie Lydos deryboms Lietuvos ir Lenkijos politikai, įtakingieji valdovų giminaičiai ir bajorai, Vytautas su žmona Ona ir Jogaila. 1392 metų rugpjūčio 4 d. "Ona, Dievo malone Lietuvos kunigaikštienė, Trakų, Lucko valdovė ir t.t. . . ." savo dviem lotyniškais raštais užtikrino, kad Vytautas, jos vyras, pildys duotus pažadus. Tas rodo, kad ir Astravos derybose Onos Vytautienės, Dievo malone Lietuvos kunigaikštienės, įtaka buvo didelė ir jos žodis svarus. Ir vėliau Jogaila jieškodavo jos palankumo, siuntinėdamas jai įvairių dovanų.

Vytautas su Ona dovanomis taip pat nesivaržydavo. 1396 metais Vengrijos karalius (vėliau Vokiečių imperatorius) Zigmantas Liuksemburgietis su žmona, Vytauto ir jo žmonos Onos buvo apdovanoti labai gausiomis, įvairiomis ir brangiomis dovanomis. Ona dovanojo Zigmanto žmonai sabalių kailių apsiaustą, perlais siuvinėtą ir aukso sagomis išpuoštą, tokių pat brangių pirštinių, kepurę, auksu siuvinėtų staltiesių, rankšluoščių, sabalų kailių ir t.t. Vytautas dovanojo Zigmantui kelias dešimtis įvairios rūšies žirgų, 12 net su paauksuotais balnais, kelias dešimt sakalų, skydų, iečių, brangių pirštinių, šilkinių lietuviškų apsiaustų, šilkinių skarų, tūkstančius sabalų kailių ir t.t. Tas rodo, kad Onos su Vytautu gyventa turtingai. Jie patys gausiai gaudavo dovanų iš rytų kraštų — rusų kunigaikščių ir totorių. Jiem būdavo atvežami vežimai pilni brangių kailių, saraceniškų ginklų, visokių plonų metalo gaminių, totorių darbo švelnios odos safiano dirbinių, persiškų kilimų, atvaromos ištisos kaimenės arklių ir t.t.

Vokiečių riteriai stebėjosi Onos Vytautienės ir Jogailos sesers Aleksandros puošnumu. Jos buvo laikomos puošniausiomis moterimis Rytų Europoje.

1398 metais Ona dalyvauja ir šeimininkauja garsiame Salyno suvažiavime, į kurį buvo prisirinkę daugybė žymių žmonių iš Ordino pusės ir Lietuvos: dalyvavo pats Ordino magistras, daug Ordino dignitorių, daug riterių ir daug žymiausių Lietuvos žmonių. Tame didžiame suvažiavime Lietuvos didžiūnai paskelbė Vytautą Lietuvos karaliumi. Aišku, jo žmonai Onai teko Lietuvos karalienės titulas. Tai nebuvo bereikšmis įvykis, ir nebuvo koks atskiro Lietuvos didiko išsišokimas. Tuo aktu suvažiavusių Lietuvos žymiųjų ir atsakingųjų žmonių buvo viešai ir aiškiai išreikšta Lietuvos valia, kad jos valdovas Vytautas yra laisvas ir nieko nepriklausomas Lietuvos karalius, kaip ir kitų kraštų karaliai, o Lietuva yra laisva ir nepriklausoma karalystė.

Vytautui stipriai įsigalint Lietuvoje, lenkams parūpo pabrėžti Vytauto ir Lietuvos priklausomumą nuo Lenkijos. Lenkijos karalienė Jadvyga, savo patarėjų lenkų prikalbėta, atsiuntė Vytautui raštą, reikalaudama, kad Lietuva mokėtų Lenkijai nedidelį mokestį priklausomumo ženklan. Vytauto sušaukti Lietuvos bajorai su dideliu pasipiktinimu atmetė tą Jadvygos reikalavimą, pareikšdami, kad "mes esame laisvi, niekam nemokėjome ir nemokėsime mokesčių." Jogaila po to pašalino nuo Jadvygos tuos jos blogus patarėjus. Mindaugas su žmona Morta buvo vainikuoti Lietuvos karaliai. Lietuva tuo būdu tapo karalyste. Niekas to titulo jai neatėmė. Gediminas nebuvo popiežiaus ar imperatoriaus įgaliotinių vainikuotas karaliumi. Gediminas savo laiškuose pačiam popiežiui ir vokiečių miestams rašytuose ir sutartyse tituluojasi Lietuvos karaliumi. Pats popiežius rašytuose laiškuose Gediminui ir Prancūzijos karaliui Gediminą vaidina Lietuvos karaliumi ir jo valstybę, tai yra Lietuvą, vadina karalyste. Algirdo našlė Julijona save pasivadino karaliene. Jogaila, dar nesapnuojant jam apie Lenkijos karūną, derybose su Ordinu brolių vadinamas karaliumi. Gediminas savo laiške popiežiui ir Vytenį vadina: "Mūsų pirmtakas karalius Vytenis."

Tikrai, mes, sekdami tik lenkų ir rusų tendencingomis kronikomis bei metraščiais ir jų teigimais, gal ir neteisingai degredavome savo didžiuosius valdovus, vadindami savo istorijose kunigaikščiais, kad ir didžiaisiais. Ar tai ne Maskvos pavyzdys? Juk Vytautui ir pats imperatorius suteikė karaliaus vainiką, kuris tik buvo pavogtas. Todėl mes, išreikšdami anų laikų lietuvių valią, turėtumėm vadinti Vytautą Didįjį Lietuvos karaliumi, o jo žmoną Oną žymia Lietuvos karaliene.

Apie Anglijos karalienę Elzbietą I sakoma: "Ji savo instinktu suprato tautinius Anglijos uždavinius ir turėjo nepaprastą taktą politikoje. "Jos valdymo laikotarpis padėjo pagrindus Anglijos iškilimui". Apie mūsų karalienę Oną galime pasakyti: ji turėjo protą, bet ir savo lietuvės moters instinktu suprato Lietuvos reikalus ir turėjo ryžtą jiem tarnauti ir aukotis.

Tuojau po Salyno suvažiavimo, Lietuvos valdovų porai atvykus į Gardiną, čia kilo didelis gaisras. Vytautas su žmona vos išsigelbėjo. Pilyje sudegė daugybė jų turto. Tų pačių metų žiemą juodu lankosi Smolenske, kur susitiko su dukra Sofija, Maskvos kunigaikštiene, ir jos vaikais. Tėvai Sofiją apdovanojo brangiomis dovanomis. Jogailai su Jadvyga, laukiantiems kūdikio, nusiuntė Vytautas su Ona į Krokuva sidabro lopšį.

1399 metais, po skaudžiai nepasisekusio Vorsklos mūšio su totoriais, Vytautui susidarė daug sunkumų. Tuojau sukilo ir atsiskyrė nuo Lietuvos Smolenskas su labai svarbia strategine tvirtove Lietuvai. Tuo pat metu mirė Jogailos žmona Jadvyga, kuri rišo Jogailą su Lenkija. Lenkai rodė didelio nepasitenkinimo Jogailai dėl Vytauto savarankiškumo Lietuvoje. Buvo pavojus, kad Jogaila gali sugrįžti Lietuvon. Todėl pirmoje eilėje reikėjo tvarkyti santykius su Lenkija. Bet reikėjo ir kryžiuočius paglostyti: jieškoti jų palankumo, ramumo ir draugiškumo, o kad ir lenkai būtų sukalbamesni.

A. VARNAS KUN. BIRUTĖ

Todėl 1400 metais Ona Vytautienė važinėja Pavyslyje su šaunia palyda. Ji aplanko visą eilę kryžiuočių pilių: Marienburgą, Brandenburgą, Marienverderį, Althausą. Kryžiuočiai ją vadina "didžiai galinga kunigaikštienė, Vytauto žmona" ir priėminėjo ją labai iškilmingai. Kadangi vienuolyno taisyklės neleido moters apgyvendinti pačioje Marienburgo pilyje, Vytautienei buvo įruoštas butas priešpilyje buvusiam ginklų sandėlyje, ir įrengtas su negirdėta prabanga. Ona, lankydama Marienverdery pragarsėjusios stebuklais šv. Daratos kapą, paaukojo bažnyčiai brangių šilko audeklų, o ir pati gavo iš vokiečių gražių dovanu, jų tarpe dvi knygas, kuriomis ji labai džiaugėsi. Ši Onos Vytautienės kelionė po kryžiuočių užvaldytas Prūsų žemes buvo grynai diplomatinė ir, reikia pasakyti, labai sėkminga.

Ta jos kelionė padėjo Lietuvai 1401 metais susitvarkyti su Jogaila ir lenkais Vilniaus-Radomo sutartimis geresnėmis sąlygomis, negu tose sunkiose aplinkybėse buvo galima tikėti.

Sutvarkius santykius su Lenkija, Vytautas galėjo susigrąžinti Lietuvai Smolenską ir likviduoti kitas Vorsklos nelaimės pasekmes.

Didžioji Lietuvos kunigaikštienė, kaip mūsų istorijoje įprasta ją vadinti, arba, kaip, atrodo, reiktų ją vadinti, Lietuvos karalienė Ona beveik 50 metų buvo ištikima Vytauto Didžiojo gyvenimo draugė, patarėja ir rėmėja, kuri jį lydėdavo tolimose ir gausiose kelionėse ir aktyviai dalyvavo Lietuvos politikoje. Ji turėjo didelės įtakos Vytautui ir jo bendradarbiams. Jos palankumo jieškojo kryžiuočiai, lenkai, rusai, o taip pat ir gediminaičių šeimos nariai. Kad Ona skyrėsi iš aplinkos savo gabumais ir įtaka, matyti ir iš to, kokią didelę pagarbą rodė jai jos amžininkai. Vokiečių kronikininkas Possilge priskiria jai net kažin kokią ypatingą galią, ją vadina stebukladare, burtininke. Iš karalienės Onos veiklos atrodo, kad ji nebuvo palanki lenkams. Neliko žinios, kad ji būtų važinėjusi į Lenkiją ar būtų buvusi artima kuriam nors lenkų didžiūnui. Taip pat nėra žinių, kad ji būtų turėjusi savo aplinkoje gudus ar rusus. Jos, lietuvės, gediminaičių ainės, moters instinktas jautė ir ji suprato lenkiškų pinklių pavojų lietuvių tautai. Ji atstovavo grynai lietuviškai Kęstučio-Vytauto Lietuvos dinastijai, *kuri turėjo išvesti laisvą ir nepriklausomą Lietuvos valstybę iš Lenkijos vorų sukamų voratinklių per Jogailos dinastiją Lietuvai.* Kryžiuočiai ir lenkai siūlė lietuviams krikščionišką dangų mirusiesiems, bet už tai ir vieni ir antri reikalavo atsižadėti žemės ir laisvės iš gyvųjų. Kęstučio-Vytautos dinastijos buvo uždavinys — įvesti krikščionybę Lietuvon, bet neprarandant savo žemės ir laisvės. Todėl ir suprantamas Vytauto ir Onos laviravimas tarp vienų ir kitų.

Ji laisvai bendravo su augštais svečiais vakariečiais, nes jai vakariečių papročiai buvo įprasti. Atrodo, kad ji daugiau buvo linkusi remtis ir pasitikėti vokiečiais, negu lenkais. Vokiečių kryžiuočių ordinas rodė jai palankumo ir jieškojo taip pat jos palankumo, siuntinėdamas dovanų, kurių tarpe randame muzikos instrumentų ir knygų. Tas mum parodo, ką ji vertino ir mėgo. Reiškia, kad be kitų brangenybių, ji vertino muziką ir knygą. Dr. Sruogienė daro išvadą, kad Ona, kaip reta viduramžių moteris, mokėjusi skaityti.

Ji pati suprato ir jautė savo įtaką vyrui Vytautui ir tos įtakos reikšmę. Vokiečių kronikininkas paliko mums jos reikšmingus ir pranašiškus žodžius, kad jai mirus Vytautui nebesiseksią. Ir tikrai, po jos mirties visi svarbesnieji Vytauto sumanymai, pradėti dar prie žmonos Onos gyvos galvos, nebesisekė įvykdyti.

Ona Vytautienė mirė Trakusoe 1418 metais liepos 31 d. Tai yra, kad užpraeitais metais suėjo lygiai 550 metų nuo mirties tos žymios ir reikšmingos mūsų istorijoje asmenybės, bet pamirštos. Ji buvo palaidota Vilniaus katedroje prie šv. Mykolo altoriaus. Kryžiuočių ordino magistras po karalienės Onos mirties įsakė jos prisiminimui laikyti Mišias ir Vigilijas visose Ordino bažnyčiose. 1430 m. spalių 21 d., kelias dienas prieš savo mirtį, Vytautas užrašė žemių Vilniaus vyskupui ir jo įpėdiniams, kad jie melstųsi už jį, mirusią žmoną Oną ir dar tebegyvenusią žmoną Julijoną.

NERIMA NARUTĖ

JAUNOMS KARTOMS

Vasaryje po ledo tiltais
Pabunda upėse gyva versmė.
Ir veržiasi į laisvę vandenys.
Ir skubina ateit pavasaris sušalusia žeme.

O mano žeme, žeme numylėta!
Kada sutraukysi sunkios grandies ledus?
Kai išsinešęs skausmo amuletą
Tiktai svajonėje pareinu į namus.

Su ilgesiu jis parveda mane kasnakt sapne
Namo pro budinčias sargybas.
Saulėta paruge einu
Vaikystėje žinomu taku
Į gimtą sodžių...

Skubu, skubu prie jų savų.
Sveiki visi, šaukiu aš vėliai grįžęs...
Miražas nyksta, traukiasi tolyn —
Ir mėlyna migla puola prie kryžiaus.

Tušti namai, o vieniši ir palikti namai...
Nei saulės nematyti,
Tiktai paliegusi svirtis viena
Ranka mane dar nori sulaikyti.

Ir vėl dangoraižiai,
Reklamų rėkianti šviesa.
Minios margos klegėjimas
O greitkelių srovės tąsa...
Kasdienių valandų tekėjimas.

Čia aš ir mano ilgesys
Jau nesiskirsime abu.
Gi jums jaunoms kartoms
Siekimas ir viltis
Iškelti laisvės švyturį
Prie gintaro krantų!

ONA NAMIKAITĖ-ANDRIUVIENĖ

KAD AŠ GALĖČIAU.

Kad aš gelėčiau pasižaboti
Vėjužį greitą, vėją sparnuotą,
Lėkčiau per tyrumas tas neribotas
Baltas, lyg nuotakos drobėm, nuklotas.

Per vandenynų bedugnį plotą,
Kalnų viršūnes augštas snieguotas
Dieną saulutės švelniai bučiuotas,
Nakčia mėnulio nusidabruotas.

Lėkčiau į šalį sapnuos sapnuotą,
Širdyje trokštą, visad svajotą,
Didžiai mylėtą, didžiai godotą,
Ilgesio raudoj tiek apraudotą.

Lėkčiau į šalį, kur žali gojai,
Kur pievos žydi ir vasarojai,
Laukuose skamba daina artojo,
Kur pas motulę augau, kaip rojuj.

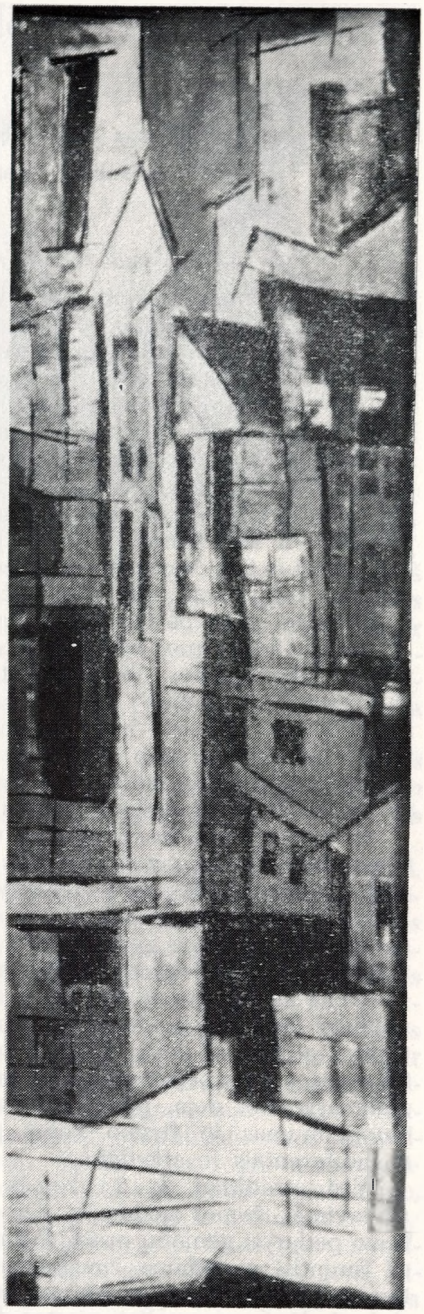

A. ZUBIENĖ MIESTAS

HALINA DIDŽIULYTĖ-MOŠINSKIENĖ

SUSITIKIMAS

Tavo plaukuose — sidabras
akyse — liūdesys,
lūpose — vaiko šypsena
ir
nepasitikėjimas žmogumi. —

Aš stoviu ties praeities dedugne —
ligesys —
Matau akis ir šypseną — — —
šerkšna krenta ant mano plaukų. —

ATSIGRĘŽKIME VEIDU Į VAIKĄ

D. PETRUTYTĖ

"Auklėjimas privalėtų iš esmės rūpintis paties gyvenimo apsauga".

Gandhi.

Pats nežinojimas tebėra nežinomas

Tęsdami mūsų pokalbį apie vaiką kaip nežinomąjį, kaip nepažįstamąjį, pasvarstykime: kas mums kliudo rimčiau ir nuoširdžiau susidomėti savo vaiku. Šiandien jau nestokojama rimtų straipsnių ir veikalų apie suaugusiųjų bei jaunuolių protines ligas arba šiurpius emocinius sutrikimus, kurių kilmė dažniausia siejama su kūdikystės ir vaikystės metais, kai kūdikiui trūko motinos artumos, kai sveika vaiko energija judėti ir veikti prasmingai buvo užgniaužta, kai peranksti ir nemokamai jis buvo pradėtas akademiškai lavinti ir t. t. Nežiūrint akivaizdžių ir giliai sukrečiančių faktų, tėvai permenkai domisi vaiko pažinimu ir permažai rodo pastangų ta kryptimi.

Ieškant atsakymo, kodėl šioje srityje toks pasyvumas ir abejingumas, tenka daryti šitokią prielaidą, kad pats "nežinomasis" tebėra mums nežinomas. Kitais žodžiais tariant, mes dar nejsisąmoninome to fakto, kad vaikas, kaip asmenybė kūrimosi stadijoje, yra nežinomas. Kol žmogus nežino ko jis nežino, tol jis negali bandyti sužinoti arba norėti sužinoti.

Iš tikrųjų savo žinojimą apie vaiką, turbūt, galėtume sulyginti su savo turimomis žiniomis apie mėnulį. Skirtumas toks, kad vienas yra negyvas gamtos kūnas, skriejąs tolimose erdvėse, o antrasis, priklausąs gyvajai gamtai ir gyvenąs tarp mūsų. Abiejų egzistencija apipinta legendomis ir mitais.

Dėka astronautų ir šių dienų technikos pažangos, mėnulis jau nebėra "terra incognita". Marijos Montessori atradimo dėka, kuris buvo padarytas prieš 60 metų, vaikas nebeturėtų būti mums nežinomas nežinomasis. Bet deja, perdidelis vaiko artumas ir apčiuopiamumas jo fizinio kūno, padaro mus aklais ir indiferentais jo atžvilgiu.

Visi atradimai, k. a.: žemės trauka, švytuoklės svyravimas, žemės sukimasis, garo jėga, elektra ir kt., buvo padaryti genialių protų, kuriems vadovavo įžvalgi išmintis, padėdama žmogui nuolankiai susikaupti ties paprasčiausiais gyvenimo reiškiniais, kuriuose dažnai slypi universalieji viastos dėsniai, laukdami jų atidengimo. Reiškinius mato ir pastebi visi žmonės, bet tiktai iškilieji protai tepajėgia iš jų padaryti išvadas ir suformuluoti dėsnius, kurie tarnauja žmonijos pažangai.

Ir slėpingosios vaiko sielos apraiškos susilaukė savo eilės

Kaip anksčiau minėtieji atradimai ir daugelis kitų buvo atskleisti atsitiktinai, lygiai taip pat atsitiko ir su "vaiko atradimu". Atsitiktinai, arba tiksliau sakant, tam tikrų vaikiškų reiškinių patrauktas, Marijos Montessori dėmesys nukrypo į žmogui dar nežinomas kūdikystės vertybes. Žavingi ir turtingi vaiko sielos reiškiniai, pasyviai laukę savo eilės ištisus amžius, buvo pastebėti ir moksliškai ištyrinėti. Kas plačiau norėtų susipažinti su šiuo atradimu patartina pasiskaityti "Vaikystės paslaptis". (Maria Montessori — THE SECRET OF CHILDHOOD, Part II, chapter 2.)

Keista, bet ir po šito atradimo ir po aiškių nurodymų, kaip vaiko energija ir jo veržlumas galėtų būti panaudojami paties individo ir visos žmonijos labui, žmogus nusigrįžo pats nuo savęs — nuo savo vaiko — ir toliau visu įniršimu atsiduodamas gamtos jėgų ir jos turtų tyrinėjimui, kad visu tuo pasinaudodamas sukurtų įmantresnius karo pabūklus.

Kai paskutiniais dešimtmečiaiss žmogus ėmė daugiau rodyti dėmesio vaikui, jis tai daro ne tiek norėdamas jam tarnauti, kiek sužinoti. Jis tai daro norėdamas labiau patarnauti savo žingeidumui, o ne vaiko labui. Vis dar tebežiūrima į vaiką, kaip suaugusiojo žmogaus gaminį, jo vykusį ar nevykusį padarinį; o ne kaip į vaiką — Dievo tvarinį ir žmogaus kūrėją.

Montessori atradimas yra milžiniškos svarbos dalykas, nes jis pristato mums vaiką, kaip tikrąjį šaltinį žmogaus sveikatos, jo prakilnumo ir visuomeninio gėrio. Vaiko tikrosios prigimties atidengimas, tai nemažesnis laimėjimas už žmogaus nusileidimą mėnulyje. Vargu mėnulio pasisekimas atneš žmonijai gėrį, palaimą ir taiką, kaip kai kas yra linkęs manyti. Tačiau pasinaudojant Montessori atradimu ir sąmoningai kultivuojant vaiko energijos išteklius, paverčiant juos konstruktyvia kūrybine jėga tikrai galėtume pasistūmėti taikos ir gėrio link.

RENOIR MOTINA IR VAIKAS

N. LIAUTUKAITĖ

VAIKAI

Kas iš ko ir ką paveldi?

Nuo neatmenamų laikų žmogus yra laikomas gamtos valdovu, jos karaliumi. Tačiau ar ne keista, kad tas žemės valdovas lengvai tampa gyvenimo įvykių auka arba savo aistrų, negeistinų įpročių nuolankiu vergu .Jis gali valdyti armijas ir tautas, bet dažnai jis nepajėgia atsispirti prieš pražūtingą cigaretę ar alkoholį. Jis graudulingai gali kalbėti apie skurdą, ragindamas jį mažinti, (dalinai nujausdamas, kad skurdo plitimas graso ir jo paties asmeniniam saugumui), bet dažnai jis pats nepajėgia atsisakyti nei trupučiuko prabangos, ištaigų ir lėbavimų. Štaip žiūrint į žmogų jis mums prisistato ne kaip pasaulio valdovas, o anot Maironio, "kaip dūmas blaškomas vėjo".

Tai gal šis epitetas yra prikergtas žmogui neprasmingai? O ne, žmogus yra visos tvarinijos karalius ir jos valdovas tikra žodžio prasme. Jis yra valdovas ne dėl savo fizinio pajėgumo, nes daugybė žvėrių ir gyvulių yra daug stipresni už jį. Savo ūgiu jis taip pat nėra pranašesnis už daugelį gyvūnų. Skaičiumi? Irgi ne, nes ką reiškia miljonai žmonių prieš milijardų milijardus vabzdžių? Pagaliau ir savo kūdikystėje žmogus yra pats silpniausias ir bejėgiškiausias tvarinėlis palyginus su gyvulių ar žvėrių naujagimiais.

Žmogus yra visatos viešpats dėl dvasinių savybių. Žmogaus prakilnumas, stiprumas ir galingumas reiškiasi jo siela, jo dvasia, jo sąmone, jo sąžine, jo inteligencija, jo valia, jo atmintimi. Sakysime, tai nieko naujo, nes visi tai žino. Taip.

Pabandykime pažvelgti į šį reikalą iš kito požiūrio, būtent: kas žmogui suteikia aukščiau minėtas dvasines savybes arba dovanas? Ar jis jas paveldi? O gal tėvai palieka jam visa tai, kaip kraitį? Nei paveldi, nei yra apdovanojamas, bet kiekvienas žmogus, vis išnaujo, privalo jas įsigyti. Žmogus tiesiogiai negauna jokio palikimo, tačiau savo gyvenimu jis palieka ateinančioms kartoms kaip geras, taip ir blogas savo darbų pasekmes. Žodžiu, žmogus palieka tik savo veiklos rezultatus, bet niekuomet jis nepalieka įrankių, (intelekto, sąmonės, atminties, sąžinės), kuriais jis naudojosi jiems atsiekti. Įrankius privalo pasigaminti pats individas, atėjęs į šį pasaulį.

Vienintėlė nuosavybė, kurią atsineša sveikas, normalus kūdikis, ateidamas į pasaulį, tai galia, sugebėjimas arba potencija, — iš vienos pusės ir didelis jautrumas bei paklusnumas vidinėms direktyvoms, — iš antrosios pusės. Tas nepaprasto jautrumo "dvasinis vadovas", tartum seismografas nuo pat pradžios ir labai planingai veda vaiką žingsnis po žingsnio, pakopa po pakopos prie naujų ir vis aukštesnių laimėjimų: atsistoja ant savo kojų, pradeda kalbėti, ima sąmonėti, protauti ir t.t., ir t.t.

Šita galia nėra paveldėta iš tėvų, tiktai per tėvus Tvėrėjo suteikiama kiekvienam žmogui, ateinančiam į šį pasaulį. Mūsų pareiga pažinti šitą galią ir jos veikimą.

Žinoma, sunku yra mums susigyventi su mintimi, kad tikrasis valdovas yra vaikas, o ne suaugęs žmogus. Tačiau taip yra, nes suaugusysis visus dvasinius instrumentus, kaip anksčiau minėjau, paveldi iš vaiko. Suaugęs nieko neturi, ko jis nebūtų paveldėjęs iš vaiko, kuriuo jis pirma buvo. Suaugusysis, iš atžvilgio į vaiką, yra tokioj pat padėtyje kaip karaliaus vietininkas, kuris naudojasi valdovo privilegijomis ir jam suteikta vykdomąja galia. Tačiau ar mes pagalvojame apie mūsų priklausomumą nuo vaiko? Praktiškai ,mes, kaip nedėkingi vietininkai, visus nuopelnus prisiskiriame sau. Štoks elgesys yra nesąmoningas, bet jis yra rodiklis, kad mes vaiko nepažįstame, kad mes jo reikalų nesuprantame ir nežinome.

Vaikas, su savo kūrybine galia ir energija, paveldėta tiesioginiai iš Tvėrėjo, yra tikrasis žmogaus kūrėjas. Tiesa, jis nestato meno paminklų, jis nekuria išorinės aplinkos, bet jis, ir tik jis, stato dvasios paminklą — būsimąjį žmogų. Tai pats svarbiausias darbas kūrinijoj.

Išvada: 1) pasistenkime suprasti savo nežinojimą. Tas, kuris žino, kad ko nors nežino, ieškos ir sužinos.

2) Sužinoję apie vaiko plėtros kelius, nesustokime, o sudarykime jo vystymuisi kuo palankiausias sąlygas, kurios patenkintų vaiko dvasinius poreikius. (Apie tai esu daug rašiusi "Moteryje" praeityje.)

3) Pats svarbiausias ir esminis mažo vaiko dvasinis poreikis — turėti motiną (ne gimdytoją, ne auginotoją), bet motiną auklėtoją. Jokios, kad ir geriausios, auklės ar močiutės neduos vaikui to sodraus dvasinio peno, kurį jam gali suteikti sąmoninga motina auklėtoja.

4) Mielos mamytės, pamąstykite, ar yra gamtoje toks elementas, kuris galėtų gyvam augalui atstoti saulės šviesą?

INDIJOS VYRŲ IR MOTERŲ VAIDMUO

P. GAUČYS

Nūdien Indija yra žymiausia vadinamojo Trečiojo Pasaulio valstybė, ir kaipo tokia, ji vaidina svarbų vaidmenį tarptautinėje politikoje. Kartu su tuo Indija yra didelių kultūrinių įvairumų bei griežtų kontrastų šalis. Jos gyventojų skaičius siekia apie 450 milijonų žmonių, kurie daugumoje gyvena mažuose kaimuose. Amžių bėgyje susidarė didelių skirtumų tarp genčių, ūkininkų ir miestiečių gyvenimo būdo. Daugybė religijų, sektų ir kastų, o taip pat skirtingi papročiai ir vietinės tradicijos dar labiau sukomplikavo Indijos kultūrinę būklę. Modernios Vakarų kultūros skirtingas priėmimo laipsnis irgi nemažai prisidėjo susidaryti skirtybėms, taip kad nūdien plati praraja skiria negausų elitą nuo plačių kaimų ir miestų masių.

Neseniai UNESCO (Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija) paruošė ir išleido veikalą apie moteris naujoje Azijoje. Pasinaudodami tuo sutelktiniu veikalu, pamėginsime labai trumpai nušviesti šių dienų Indijos ir moterų šeimyninį bei socialinį gyvenimą.

Indų visuomenė susidaro iš kastų. Šeimos struktūrą, giminystę ir tarpasmeninius santykius tvarko kastos. Jų esama daug. Tuo būdu kiekvieno asmens ritualinė padėtis priklauso nuo jo gimimo toje ar kitoje kastoje. Kiekviena kasta laikosi savo ypatingos tvarkos ir tuo būdu apsaugo savo tyrumą, išvengdama betkokio susitepimo nuo kitų. Vedybos vyksta tik kastos ribose. Maži fiziniai kontaktai, nors ir leidžiami, tačiau "švarios" kastos narys turi vengti fizinio artumo su "nešvarios" kastos nariu, kurio pripuolamas prisilietimas, tikima, turįs aprečiamą pobūdį. Kadangi užsiėmimas irgi įeina į plačią "švaraus", "nešvaraus" ir "apkrečiančio" darbo kategorijas, kastų vadovai griežtai laikosi užsiėmimų hierarchijos. Tuo būdu šalia įvairių "atvirų užsiėmimų", yra skirtingų "kastų užsiėmimų", kuriuos atlieka tam tikros kastos iš kartos į kartą. Ir taip, kastos skirstomos į penkis laipsnius: visų aukščiausia Bramanų (kunigų), toliau — Kšatrijų (karių), Vaisijų (pirklių), Sudrų (amatininkų ir darbininkų) ir žemiausia — neliečiamųjų. Tie laipsniai tik apytikriai parodo, daugiau ar mažiau, lygią ritualinę kastų padėtį, nes kiekvienas laipsnis skirstosi dar į visą eilę mažesnių kastų, kiekviena su savo hierarhija ir leidžiamais bei draudžiamais nuostatais.

Kastų sistemoje svarbiausias dalykas — ritualinėje plotmėje jos įvertinimas. Ritualinė padėtis visad išskiriama iš ekonominės ar politinės padėties ir jos aukščiausia reikšmė visad pabrėžiama. Kšatrijos karalius gali būti galingas, o Vaisijos kastos pirklys labai turtingas, tačiau jų ritualinė padėtis bus vertinama daug žemiau nei skurdžiausio bramano. Taip yra dėl dvilypio karmos ir darmos supratimo indų minčiai. Karmos teorija, laikanti užtikrintu daiktu sielų transmigraciją ir jų atgimimą, tvirtina, kad žmogaus darbai buvusiam gyvenime nulemia dabartinį jo gyvenimą, ir kad dabartinio jo gyvenimo darbai nulems jo būsimo gyvenimo pobūdį. Tuo būdu dabartį lemia praeitis, ir žmogus turi ją priimti kaip neišvengiamą. Tuo tarpu kai praeities negalima pakeisti, prisilaikant darmos vis tik galima užtikrinti ateitį, vykdant jos nustatytą gyvenimo kelią žmogaus gyvenimui. Tas nustatytas kelias kiekvienai kastai yra skirtingas. Šventieji indų raštai nurodo reikalą ir sąryšį tarp gerbūvio siekių, kuniško pasitenkinimo ir pamaldumo pastangų ir kiekvienai kastai nužymi skirtingą kelią. Kiekvienas žmogus turi žengti jam nurodytu keliu ir turi vengti nuodėmės ir laimėti nuopelnų. Tik tuo būdu jis gali sau užtikrinti geresnę ateitį. Neginčijamas susitaikinimas su jam skirtu likimu paskatinamas dar ir tuo, kad medžiaginis pasaulis ir jo apraiškos galutinėje išvadoje laikomos iliuzija, o ne tikrove.

Šeima yra rinktinis būdas, kuriuo įvairųs gyvenimo tikslai gali būti įvykdyti. Ji vykdo nustatytus ekonominius siekius ir suteikia vienintėlę pripažintą išeitį žmonių aistroms patenkinti. Nors tuo būdu ji aprūpina žmogaus medžiaginius ir gyvulinius poreikius, taip pat rūpinasi jo dvasine būkle ir padeda siekti galutinio išganymo. Kadangi nustatyti būdai yra skirtingi įvairioms kastų rūšims, todėl bendrai šeimų pobūdis skirtinguose laipsniuose irgi yra neišvengiamai skirtingas.

Šeimyninis gyvenimas sudaro būtiną ir esmingą fazę žmogaus gyvenimo cikle. Pradedant nevedusio gyvenimu, tas ciklas turi būti išeitas trejomis kitomis fazėmis: šeimyniniu gyvenimu, atsisakymu pasaulietiškų tikslų bei siekių, ir atsisakymu žemiškų ryšių. Šeimyninis gyvenimas neįmanomas be vedybų. Kadangi niekas negali įvykdyti šitų pasaulietinių pareigų neįžengęs į šią fazę, vedybos laikomos biologine, socialine, ūkine ir religine būtinybe. Pagal indų idealus vedybos yra sakramentas. Jos yra ne tik susivienijimas visam gyvenimui, bet taip pat ir amžinybei. Idealiai žiūrint, skyrybos ar našlės vedybos net neįsivaizduojamos, tačiau tie idealai griežčiau tebuvo taikomi tik trim aukštesniem kastų laipsniam. (Bramanų, kšatrijų ir vaisijų). Į sudras ir neliečiamuosius buvo žiūrima laisviau. Iš jų nebuvo reikalaujama netik pasidavimo likimui ir atsisakymo, bet jiems buvo leidžiamos skyrybos ir antros vedybos.

Trys nuostatai tvarko indų vedybas. Vedybos turi būti tik tarp vienos kastos narių. Jungtuvės su tam tikrom gimimų kategorijom turi būti vengiamos. Būdinga, kad pvz., vyras gali vesti savo mirusios žmonos jaunesnę seserį, o vyresnės negali. Ten, kur našlių antros vedybos leidžiamos, vyras gali vesti savo mirusio vyresnio brolio našlę, o jaunesnės negali.

Daugumoje Indijos sričių vedybos dar nesulaukus lytinio subrendimo laikomos idealiomis. Nekaltybė laikoma labiausiai branginama nuotakos dorybė. Daugumą vedybų sutvarko patys tėvai, jaunieji beveik neturi balso savo partnerio pasirinkime. Tėvams daug rūpesčių sudaro sutvarkyti dukters jungtuves, nes nuotakos tėvai turi duoti stambių dovanų pinigais ir daiktais. Tačiau tai liečia aukštesniųjų laipsnių kastas. o taip pat ir miestiečiai nelabai tų nuostatų paiso. Išlavintos miestiečių šeimos praktikuoja lytiniai subrendusių jungtuves. Bendrai, tenka pažymėti, kad tradicijos vis dar labai giliai įsišaknyjusios Indijos vi-

A. ZUBIENĖ

RYTAS

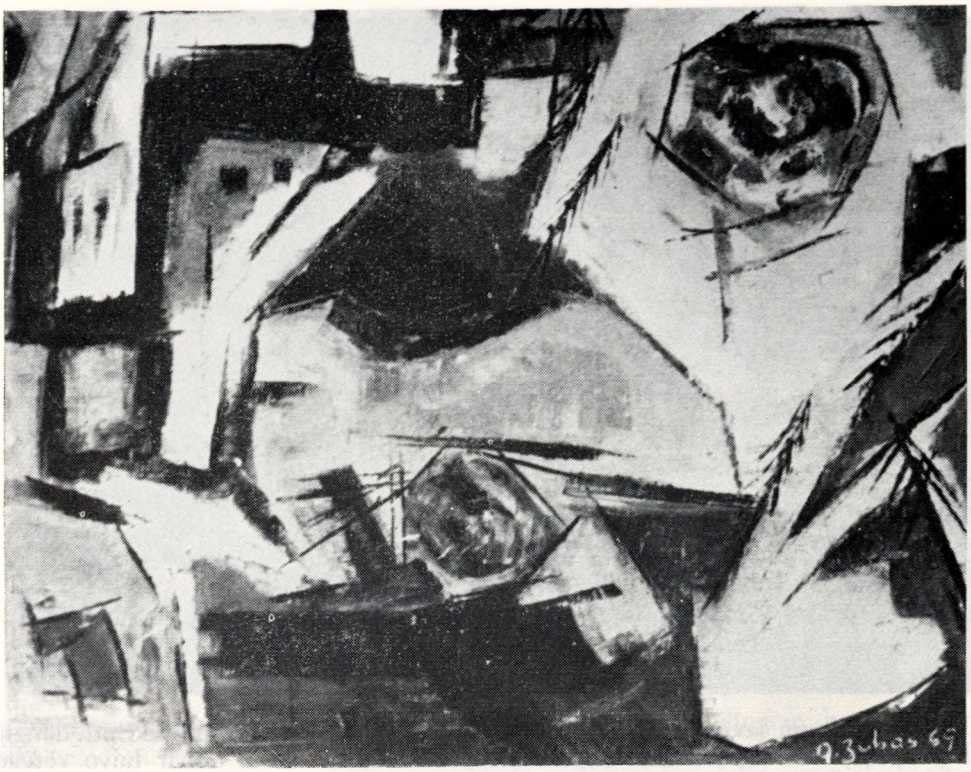

suomenėje; netgi ir vakarietiško išsilavinimo žmonės skaitosi su jomis priimdami Vakarų vertybes ir pavyzdžius, nes visuomenės struktūriniai pagrindai vis dar didele dalimi remiasi tradicijom. Nereikia užmiršti, kad Indija yra pusiau kontinentas su tradicijom, siekiančiom žiliausios senovės, todėl tiksliai apibūdinti visus įvairumus beveik neįmanoma. Ji buvo tikras lydymo katilas etninių grupių ir kultūrų, kurios davė reikšmingą įnašą iškylančiam visuomenės pavyzdžiui. Kalbėdami apie Indijos visuomenę, iš tikrųjų mes turime reikalą ne su viena, o su visa eile visuomenių.

Norėdami geriau suprasti besikeičiančią Indijos moterų padėtį, mes turime trumpai apžvelgti jų praeitį ir iškelti kaikuriuos veiksnius bei jėgas, veiksmingai prisidėjusius prie tų pakitimų.

Vedų laikais (2.500 — 1.500 m. pr. Kr.) Indijos moteris turėjo gana didelę laisvę. Mergaitės buvo auklėjamos kaip ir berniukai; jos turėjo pereiti nevedusiųjų gyvenimo laikotarpį. Mergaitės tekėdavo sulaukusios 16 ar 17 metų. To amžiaus nuotakos turėjo balsą parenkant savo gyvenimo draugą. Toje visuomenėje motervs laisvai judėjo. Religiniuose ir socialiniuose susirinkimuose jos turėjo žymų vaidmenį. Religijos akyse moterys buvo visiškai lygios su vyrais, jos galėjo atlikinėti ritualinius atnašavimus ir nebuvo laikomos kliūtimi siekiant religinių tikslų. Vedybos buvo religinė būtinybė tiek vyrams, tiek moterims, nes nė vienas negalėjo įeiti į dangų, nelydimas savo žmonos ar vyro. Šeimoje moters padėtis buvo garbinga. Nors būdavo daugpatystės apraiškų, vienpatystė buvo taisyklė. Moterų našlių vedybos buvo leidžiamos, tačiau tik šeimos ribose. Pirmenybė buvo duodama pirmiausia mirusio vyro jaunesniam broliui, o po to kiekvienam tinkamam šeimos nariui. Moterys negalėjo nuosavybės turėti ar paveldėti.

Tarp 1.500 — 500 m. pr. Kr. palaipsniui vyko moters būklės permainos. Šitam laikotarpyje paprotys siųsti mergaites pas garsius mokytojus ar į auklėjimo centrus buvo pradėtas naikinti. Prieita prie to, kad tik artimi giminės, kaip pvz., tėvas, brolis ar dėdė jas galėjo mokyti namie. Taip pat ir religinis bei pasaulietinis apmokymas patapo įmanomas tik turtingų ir kultūringų šeimų mergaitėm. Tuo metu iškilo polinkis siaurinti vidurinių sluoksnių moterų religines teises ir privilegijas. Daugelis apeigų, kurias religiniuose aukojimuose anksčiau galėjo atlikti viena žmona, vyrui esant išvykusiam, dabar buvo pavestos atlikti vyrams.

To laikotarpio paprotys buvo leisti mergaitėms tekėti sulaukus 16 metų. Praktiškai jos galėjo turėti balsą parenkant jų gyvenimo draugą. Vedybų ir vyro bei žmonos santykių idealas išliko maždaug tas pats, koks buvo ankstesniais laikais. Žmona galėjo skirtis, nors tuo leidimu nedaug kas tesinaudojo. Našlei vedybos vis dar tebebuvo leidžiamos, tačiau moterys negalėjo dalyvauti viešuose susirinkimuose.

Mokslininkai aiškina, kad tų dviejų laikotarpių moterims duota laisvė turėjo religines ir politines priežastis. Laisvė ir geresnė būklė, kuriomis moterys naudojosi Vedų laikais, priklausė nuo to, kad vyrai buvo užsiėmę karais ir įsitvirtinimu. Moterys aktyviai dalyvavo žemės ūkyje, strėlių, lankų ir rūbų gamyboje bei kitose kariškų reikmenų šakose. Tuo būdu jos buvo naudingos visuomenės narės ir su jomis nebuvo galima išdidžiai ar paniekinančiai elgtis.

Vedų laikais viengungiai negalėjo patekti į dangų. Dievai nepriimdavo nevedusiųjų atnašaujamų aukų. Buvo labai svarbu dievams aukoti nustatytas aukas ir tuo laimėti gerovę ir laisvę tiek žemėje, tiek pomirtiniam gyvenime, tačiau tie aukojimai turėjo būti kartu vyro ir žmonos atliekami. Žmona ne tik kad nebuvo jokia kliūtis, bet absoliuti būtinybė religinėse apeigose. Ta aplinkybė pasitarnavo iškelti jos padėtį.

Norint įgalinti tinkamai atlikti tas religines apeigas, buvo reikalingas atatinkamas lavinimas ir moks-

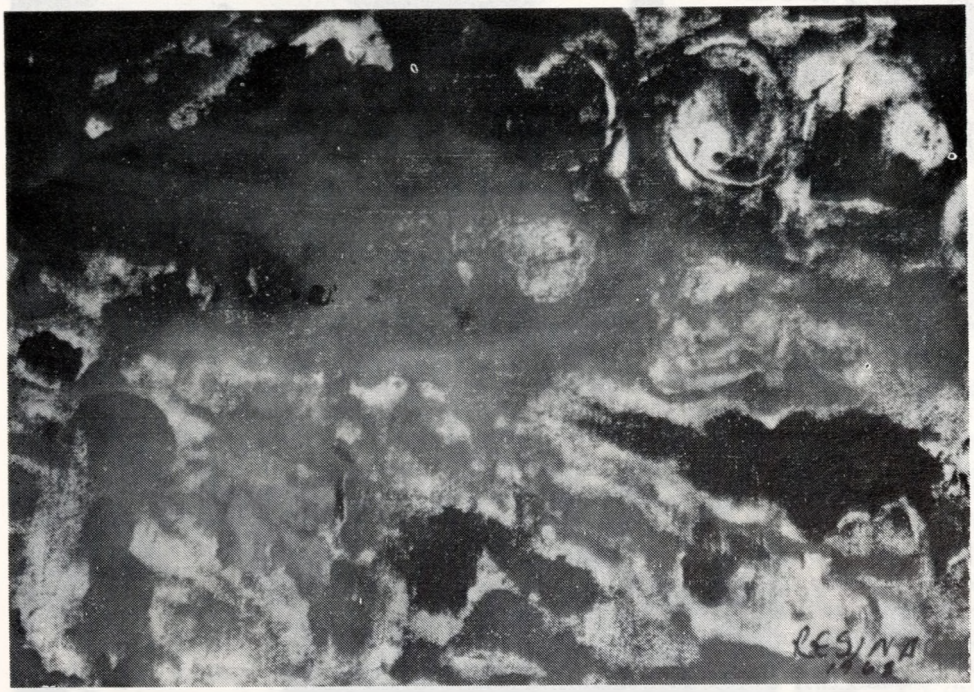

R. JAUTOKAITĖ
PAVASARIS BUNDA

linimas. Tokiam lavinimui reikėjo 6 metų, o to pasėkoje ankstybos vedybos nebuvo praktikuojamos. Tuo būdu vedyboms laikas išliko 16 ar 17 m. amžiaus ir tokiom jaunom moterim buvo leidžiama pareikšti savo norus ar nenorus vedybų metu. Moterys šeimoje buvo gerbiamos, galėjo laisvai judėti tiek šeimoje, tiek visuomenėje ir turėjo balsą viešuose reikaluose.

Nuo 500 m. pr. Kr. iki 500 m. po Kr. moterų padėtis žymiai pakito. Įvedimas ne arijietės žmonos į arijiečio šeimą žymia dalimi prisidėjo prie to pakitimo. Arijų įstatymai dabar pradėjo galioti didesnėje Indijos dalyje. Užkariautojai įjungė čiabuvius gyventojus į savo socialinę santvarką. Į ją pateko ir ketvirtoji, t.y. Sudros kasta. Kai abi etninės grupės pradėjo taikiai sugyventi, mišrios vedybos patapo nebeišvengiamos. Tačiau ne arijietė žmona, nemokėdama sanskrito kalbos ir nepažindama indų religijos, negalėjo naudotis tomis pačiomis religinėmis privilegijomis, kaip kad arijietė žmona. Pradėjus rodytis sąmyšio ir nepasitenkinimo ženklams, buvo išleistas įstatymas, visas moteris laikąs netinkamom Vedų studijom ir religinėm pareigom.

Vis didėjąs apeigų sudėtingumas, surištas su Vedų aukojimais, taip pat prisidėjo prie moterų teisių susiaurinimo. Laikas apmokymui dabar buvo prailgintas, todėl moterų vedybos buvo nukeltos į 22 ar 24 amžiaus metus. Visa tai baigėsi tuo, kad mergaites liautasi mokyti ir jų religinis statusas šeimoje nusmuko. Galiausiai, apie 200 m. po Kr., buvo paskelbta, kad vedybos atstoja religinį įšventinimą mergaitėm. Kadangi tas įšventinimas paprastai buvo atliekamas mergaitėm sueįus 9 ar 10 metų, tas pats amžius pradėtas laikyti idealiu ir mergaičių tuoktuvėm. Tos, be jokio išsilavinimo, jaunos mergaitės neteko balso jom parenkant vyrą. Vedybos dabar patapo nebeatšaukiamos, kiek tai lietė žmoną, tuo gi tarpu vyras galėjo atleisti savo žmoną, jeigu ji nebuvo pakankamai jam klusni. Apie 500 m. našlėms uždrausta vėl ištekėti.

Politinės nesekmės, karų žiaurumai ir gyventojų sumažėjimas tame laikotarpvje sukėlė nusiminimo bangą, o tai palengvino paplisti atsisakymo idealui. Tai palietė našlių būklę. Nors Vedos skelbė, kad norint užsitikrinti dangų, reikalingas sūnus, bevaikė našlė dabar buvo verčiama siekti aukštesnio išganymo. Tą ji galėjo padaryti gyva susidegindama savo mirusio vyro laidotuviniam laužе. Šis paprotys palaipsniui plito ir apie 700 m. patapo religine prievole. Jis buvo savanoriškas, tačiau dažnai socialinių sąlygų poveikyje, daugelis moterų buvo verčiamos susideginti. Nors nėra jokių statistinių duomenų, tačiau manoma, kad viena moteris iš tūkstančio su savo mirusiu vyru susidegindavo ant laužo. 1829 m. britų administracija ty paprotį uždraudė.

Tame laikotarpyje įvyko pagerėjimų nuosavybės valdymo srityje. Smerkiant moterų našlių vedybas, atsirado bevaikių našlių klasė. Reikėjo jas aprūpinti padoriom gyvenimo priemonėm. Ligi 300 m. pr. Kr. našlės teisė paveldėti vyro nuosavybę nebuvo pripažįstama. Tuo laikotarpiu pamažu išsivystė moters amžinos globos teorija. Manu, indų visuomenės aukščiausias įstatymų leidėjas, įsakė, kad tėvas turi ją globoti kol ji mergaitė, vyras — jai ištekėjus, ir sūnus — vyrui mirus. Taip kad visais gyvenimo metais ji buvo globojama. Greičiausia taip buvo elgiamasi norint sustiprinti jos globą, o ne susiaurinti jos laisvę, tačiau praktikoje ši globa pabrėžė jos menkumo jausmą. Palaipsniui imta galvoti, kad moteriai nereikia laisvės; ji nieko nedaro savo pačios atsakomybe nei jaunystėje, nei senatvėje.

Nuo 500 m. iki 1800 m. moterų būklė tolydžio keitėsi. Teologiniu požiūriu moterys buvo pradėtos laikyti vienam laipsnyje su Sudromis. Mergaičių tekėjimo amžius buvo dar labiau sutrumpintas. Dabar jos turėjo tekėti nesulaukusios nė lytinio subrendimo. 8 m. amžius buvo laikomas idealiu. 8 ar 9 metų nuotakos, aišku, negalėjo turėti pasirinkimo ar balso tvarkant jų santuoką. Ankstybas vedybas sekė ankstybas motiniškumas, kuris padidino mirtingumą. 25 ar 30 m. našliai tada vesdavo 9 ar 10 m. mergaites. Nors moterų našlių antros vedybos buvo draudžiamos, mergaitėms našlėms buvo leidžiama vėl tekėti. Ligi 500 m. po Kr. po truputį tas leidimas buvo atšauktas. Galutinai tas draudimas buvo panaikintas tik 1856 m., tačiau nusiteikimas prieš moterų našlių antras vedy-

R. JAUTOKAITĖ

TYLA

bas buvo toks stiprus, kad tas leidimas neturėjo juntamos įtakos beveik per 50 metų.

Ligi XII šimtmečio buvo griežtas nusistatymas prieš moterų veido dangstymo paprotį, tačiau vėliau, musulmonų užkariautojų įtakoje, jis pradėjo plisti. Tas veido pridengimas buvo praktikuojamas daugiausia aukštųjų sluoksnių, vėliau jis paplito ir visoje Indijoje. Jam įsigalėti pagelbėjo ir ta aplinkybė, kad veido pridengimas moterims teikė papildomą apsaugą ir pačios moterys tais laikais noriai jį naudojo.

Daugelis turtingų ir kultūringų indų šeimų musulmonų užkariavimo pasėkoje nuskurdo. Jos nebegalėjo atsidėti savo dukterų mokslinimui ir nemokančių skaityti bei rašyti moterų žymiai padidėjo. Britų valdymo pradžioje moterų švietimas indų bendruomenėse praktiškai buvo užgeseęs.

Indijai patapus laisva ir nepriklausoma, buvo išleisti įstatymai, moterų teises sulyginti su vyrų. Buvo pakeisti vedybų ir skyrybų įstatymai, moterims užtikrinant didesnę lygybę. Dabar moterys turi savo dalį tėvo nuosavybės paveldėjime. Jom buvo praplėstos švietimo ir darbo galimybės. Nūdien jos gali užimti aukštas valstybės vietas (ponia Indira Gandhi šiandieną yra Indijos ministerė pirmininkė, t. y. praktiškai Indijos valdytoja) ir be jokio diskriminavimo praktikuoti įvairias profesijas.

Trumpai apžvelgę įvairių laikotarpių besikeičiančią moterų būklę Indijos visuomenėje, dabar panagrinėsime kultūrinę dabartinės indų visuomenės kryptį vyrų ir moterų atžvilgiu.

Prieštaringos laikysenos, išsakytos apie moteris klasinėse šventose knygose, laikomasi ir dabartinėje visuomenėje. Iš vienos pusės, jos laikomos aukščiausiu tyrumo ir galios įkūnijimu — religingumo ir dvasiškumo simboliu, o iš kitos — į jas žiūrima kaip į silpnas ir priklausomas būtybes, reikalingas nuolatinės priežiūros ir globos. Praktiškai, abi temos yra pagrindinės bendroje laikysenoje vyrų bei moterų atžvilgiu. O tai reiškia, kad: a) vyras vertingesnis už moterį ir b) vyras kokybiškai pranašesnis už moterį.

Nors mergaitės laikomos reikalingom, berniuko gimimas visvien labiau pageidaujamas. Religiniai atžvilgiai prisideda padidinti berniuko vertę. Indų gyvenimo tradicinėje schemoje išganymo laimėjimas turi aukščiausią reikšmę. Tam tikslui būtina įvykdyti visas gyvenimo ciklų apeigas ir ceremonijas, kurias nurodo darma. Tėvų remiamoje indų visuomenėje vien tik vyras įpėdinis tegali aukoti vandenį mirusių protėvių dvasiom; vien tik sūnus tegali atlikti apeigas, užtikrinančias įėjimą į dangų ar išganymo laimėjimą. Šalia to, sūnų turėjimas sudaro daugelį kitų pranašumų. Senatvėje tėvai gali pasikliauti jų parama. Taip pat jie palieka gyventi šeimoje, tuo tarpu kai dukterys išeina į kitas šeimas. Kartu su tuo, į juos žiūrima kaip į potencialios šeimos garbės ir gerbūvio kūrėjus. Priešingai, dukterys laikomos praskrendančiom paukštėm. Anot liaudies posakio: "Sūnaus auginimas prilygsta savo paties kieme vaismedžio trešimui ir laistymui, nes kai jis išaugs, jis tau duos pavėsį ir vaisių, tuo gi tarpu dukters auginimas prilygsta vaismedžio svetimam kieme trešimui ir laistymui, nes jos darbas ir prisirišimas yra skirti kitiems". Nors jos ypatybės, švelnumas ir meilė yra vertinami, duktė, kaipo tokia, negali nei užbaigti šeimos, nei veiksmingai atstoti sūnaus. Jos auklėjimo sunkumas ir kaštai, o taip pat ištekinimo išlaidos mažina jos geistinumą. Taigi ir šiandieną, daugelyje indų šeimu sūnaus gimimas sukelia džiaugsmą, o dukters — liūdesį ir sūsirūpinimą.

Ši laikysena plačiai atsispindi šių dienų moters vaidmens aptarime ir nustatyme, ypatingai darbo paskirstymo ir atsakomybės atžvilgiu vyras turi pateisinti savo vyriškąsias dorybes kasdieninėje veikloje. Kaip stipri būtybė, jis turi prisiimti pilną atsakomybę už savo šeimos išlaikymą ir globą. Kiekvienas jo netesėjimas yra smerkiamas. Vyras, medžiaginiai priklausąs nuo moterų ir vaikų savo jaunuose metuose ar netgi viduriniame amžiuje, nelaikomas vyru. Taip pat jis turi sugebėti tvarkyti šeimynos moteris ir vaikus.

Laikas gali pakeisti kaikuriuos labiau formalius vyro-žmonos santykių aspektus, tačiau iš esmės jie palieka tie patys. Santykiai tarp tėvo, motinos ir sūnų

priklauso tai pačiai kategorijai, nors laikas perstato kaikuriuos jų vaidmenis. Ligi vaikai maži, jų tėvas turi juos išlaikyti ir globoti, tačiau jam pasenus, tą atsakomybę prisiima sūnūs. Dukters padėtis kiek skirtinga. Ji niekad nelaikoma pilnu jos tėvų šeimos nariu. Prieš ištekant, ji stropiai prižiūrima ir išmokoma namų ruošos darbų. Bet kokia jos būdo dėmė gali pažeisti jos tėvų šeimos gerą vardą. Nepakankamas jos apmokymas gali sumenkinti jos vyro šeimos jai pagarbą. Kai po vedybų ji atsilanko į savo tėvų namus, ji visad laikoma viešnia ir laisva nuo betkokių namų ruošos darbų. Visi žino, kad ji turi sunkiai dirbti pas savo vyro tėvus, tuo būdu jos trumpa viešnagė tėvų namuose laikoma poilsiu ir pramoga. Marčios padėtis reikalauja visiško klusnumo tiek savo vyrui, tiek uošvei. Metams bėgant, praktiškas namų valdymas po truputį pereina į marčios rankas, tačiau atsižvelgiant į jos augštesnį laipsnį giminėje ir į jos amžių, uošvė tebelaikoma pagarboje. Santykiai tarp brolių, lygiai kaip ir tarp seserų yra panašūs, jeigu jų amžiaus skirtumai dideli, ir daugiau ar mažiau panašūs, jeigu tie skirtumai nedideli.

Tų papročių ir normų, su mažom išimtim, laikosi visi gyventojai. Dabartiniu metu vis didėjanti modernių mokslų ir minties įtaka išmokslintuose sluogsniuose daro žymių pakeitimų moters teisių požiūriu. Išsimokslinusios moterys gali veiksmingai įgyvendinti savo reikalavimus lygybės atžvilgiu. Prietarai prieš moteris profesionales vis dar tebesilaiko, tačiau didžiuosiuose miestuose dauguma su tuo apsipranta ir moterų profesionalių buvimą laiko neišvengiamu. Dirbanti moteris ir ūkiniu požiūriu naudinga. Jeigu ji eina atsakingas pareigas, ji patampa ryškiu socialiniu laimėjimu. Tačiau į jos buvimą su kitais, ypatingai su kitais vyrais, žiūrima nepalankiai. Pačios moterys randa, kad jom sunku vykdyti du darbus. Kaikurios ju nesijaučia laimingos, vykdydamos kaikurias "vyriškas" pareigas.

Šeimų organizacijos formų pakeitimai Indijoje tokie dideli ir jie apima tiek daug įvairių valdžios, atsakomybės ir darbo padalinimo pavyzdžių, kad praktiškai neįmanoma išskirti kurį vieną būdingą pavyzdį. Čia paminėsime tris svarbiausius tipus: genčių, žemųjų sluogsnių kaimo ir miesto šeimu, aukštesnių kaimo sluogsnių šeimų bei tradicinių aukštesnių miesto šeimu, ir pažangių miesto šeimų.

Genčių ir žemesnių sluogsnių kaimo bei miesto šeimų atskiros vyrų ir moterų veiklos sritys nėra ryškiai išskirtos. Pripažįstant skirtingą moterų biologinę paskirtį, palyginti mažiau sunkūs lauko ir namų darbai pripažįstami joms esant tinkami. Betgi tiek vyrai, tiek moterys dirba ir rūpinasi šeimų išlaikymu. Namų ūkis ir vaikų priežiūra yra moterų reikalas, bet kartu su tuo jos dalyvauja ūkinėje, socialinėje ir religinėje veikloje tiek namie, tiek už šeimos ribų. Namu ūkis sudaro svarbiausia jos atsakomybę. Tas kasdieninis darbas apima: namų valymą, karvių mėšlo surinkimą ir gyvuliu šėrimą, iš šulinio ar upės vandens namų reikalams prinešimą, valgio vyram ir vaikam virimą, indų plovimą, baltinių skalbimą ir maisto atsargų sudarymą. Vyrai padeda atlikti tuos darbus tik tada, kai moterys serga ar fiziniai nevalioja ju atlikti.

Vaiku priežiūra irgi yra moterų atsakomybės reikalas. Priklausomai nuo jų amžiaus, jie turi būti pavalgydinti, išmaudyti ir paguldyti. Ju sutemtus rūbelius jos turi pakeisti ir išplauti. Vyresni vaikai ir vyrai padeda prižiūrėti mažuosius, kai moterys turi išeiti darbams už namų. To sluogsnio šeimos yra nepasiturinčios ir jos neišgali samdytis tarnaičių. Sergant ar atsiradus kokių sunkumų, giminės ar kaimynai padeda vieni kitiems. Moterys lygiomis su vyrais dalyvauja bendruomenės socialiniam ir religiniam gyvenime.

Daugumoje to laipsnio šeimų įtaka bendrai dalinasi vyras su žmona, pirmasis iš tradicijos laikomas vyriausiu. Dauguma vyrų savo dominavimą parodo tuo, kad retkarčiais išbara ar netgi apkulia savo žmonas, tačiau šios priešinasi įrodinėdamos, besiginčydamos, o kraštutiniais atvejais ir besimušdamos. Negalėdamos sugyventi, jos visad gali grįžti pas tėvus. Vyresni vaikai turi nemažą valdžią jaunesniesiems. Mažesni kasdieniniai sprendimai daromi vyro ir žmonos atskirai, svarbesniesiems gi reikia abiejų pritarimo. Yra laikoma geru daiktu pasitarti su genties vyresniaisiais tokiais reikalais, kaip pvz., sprendžiant nuosavybės, vedybų klausimus, ar ruošiant didesnes šventes ir t. t.

Paprastai vyras su žmona turi sunkią dieną, jos metu labai nedaug laiko poilsiui. Trumpa atvanga po pietų laikoma būtina. Įprasta miegoti 8 valandas. Daugiausia pasilsima beplepant ir bežiūrint į kitų ginčus. Kaimo šulinys duoda kitą progą susimesti paplepėti ar pasikeisti naujienom. Savaitiniai atsilankymai į turgų ar į miestą irgi sudaro tam tikrą atvangą. Religinės šventės, vestuvės, liaudies teatras, senovės pasakų sekimas išsklaido kasdieninės rutinos monotoniškumą.

Aukštesnių sluogsnių kaimo ir miesto šeimos ryškiai išskiria vyrų ir moterų veiklos sferas. Vyrai niekad nesiima moterų darbo, juo labiau moterys nesiima jokių vyriškų darbų. Lauko darbai yra vyrų sritis; šeimos ūkis — moterų. Tuo atžvilgiu moterys yra dalinai izoliuotos ir joms progos susitikti su kitais už šeimos ribų yra apribotos. Darbas ir šeimos išlaikymas tai vyrų reikalas. Žemė, nuosavybė, verslas jų tvarko-

A. ZUBIENĖ SENAMIESTIS

mi. Senesnės moterys gali patarti, tačiau tai nelaikoma esmingai svarbu, nebent dalis nuosavybės būtų parduodama.

Namų ūkis ir vaikų priežiūra yra žmonos atsakomybėje. Šitose srityse moterų darbas beveik tas pats, koks buvo aprašytas pirmojo laipsnio šeimose, su tuo skirtumu, kad darbus, kuriuos reikia atlikti lauke ar kurie reikalingi fizinės jėgos, juos atlieka samdinės. Darant sprendimus, vyrų dominavimas daug ryškesnis. Kiek tai liečia žemės nuosavybės ar verslo reikalus, vyrai turi lemiamą žodį, nors ir čia jie paprastai pasitaria su senom, patyrusiom moterim.

Žemesniuose laipsniuose pačios moterys atlieka dalį darbų. Namų švarą, baltinių skalbimą, indų plovimą ir kitką turtingesniuose sluogsniuose atlieka samdinės. Moterys irgi negamina viso valgio. Bet tada joms reikia pasirūpinti kitais dalykais, kaip, pvz., namų papuošimu, svečiais ir t. t. Juo aukštesnis gerbūvis, juo dažniau svečiuojamasi ir priimami svečiai. Šitam sluogsnyje sprendimus daro abi pusės sutartinai, kasdieniniai smulkesni reikalai sprendžiami savystoviai, o svarbesnieji abejom pusėm susitarus. Aukštesniuose sluoksniuose mažai matyti atviro vyravimo ženklų. Vyrai, moterys ir netgi vaikai turi didelę veikimo laisvę. Šitam laipsnyje poilsio laikas ilgesnis ir dažnesnis. Netgi ir žemesnio ūkinio pajėgumo šeimos išgali įsigyti knygų, žurnalų ir laikraščių. Radijas suteikia palyginamai pigų ir nuolatinį informacijų šaltinį. Kinai lankomi irgi dažniau. Daugelis šeimų turi kokių nors naminių žaidimų. Aukštesnio laipsnio moterys kartu su vyrais lošia kortom, taip pat jos mėgsta stalo tenisą ir badmintoną. Svečiavimasis, arbatos, pietūs ir vakarienės irgi sudaro progas atvangai. Jaunesnieji tokių šeimų nariai labai mėgsta vakariečių muziką ir šokius. Jie lanko restoranus, kur pavalgius galima ir pašokti. Šitos klasės nariai išnaudoja atostogas lankydami istorines vietas savo krašte ar užsienyje, jeigu tam netrūksta lėšų.

Šitos tad klasės šeimos daugiausia prisidėjo prie krašto socialinio, kultūrinio ir politinio gyvenimo pagyvinimo. Taip pat ši klasė daugiausia yra davusi moterų profesionalių. Jos pasižymėjo menuose, literatūroje ir muzikoje. Tos klasės moterys lyderiai vadovauja politikai ir planams, kurie turės gilios reikšmės viso krašto moterų būklei. Nors tradicijų įtaka didesnei Indijos visuomenės daliai vis dar tebėra labai stipri, tačiau posūkis į permainas jau nebesulaikomas. Šių dienų Indijos socialinės bei ūkinės jėgos galingai remia tą posūkį. Be abejo, tas perėjimas negali būti staigus visuomenėje, kuri tradicijomis vadovaujasi jau daugelį šimtmečių, tačiau esama ryškių ženklų, kad senųjų papročių jėga vis silpnėja ir Indijos moterims atsiveria nauji akiračiai. Jau yra dingę žmonos absoliutaus paklusnumo ir vyro garbinimo laikai. Jau nebedangstomas veidas ir moterys jau nebeuždaromos namuose, kaip vienintelėje jų veiklai tinkamoje vietoje. Dabar jau ji gali dalyvauti ir visuomeninėje veikloje. Vedybos jau paliovė būti nebeišardomos. Baigia nykti kastų ir tikybų prietarai. Indijoje gali reikštis visos religijos ir tautybės. Jau dingo lyčių išskyrimo samprata. Vyrai ir moterys dirba kartu visose srityse ir visoje Indijoje abiejų lyčių vaikai mokosi drauge, ir tai laikoma reikalinga ir pageidaujama. Sunku pasakyti, kaip visa tai atsilieps į Indijos ateities gyvenimą. Ar Indijos moterys sugebės išlaikyti lygsvarą tarp senųjų ir naujųjų vertybių? Tad yra gyvybinis jų klausimas. Nuo jo priklausys Indijos kultūros ir visos indų tautos likimas.

DĖDIENĖS PAVADUOTOJA

A. GIEDRIUS

Daug kaimų prabėga Mituva, tekėdama į vakarus, per vasaros dienos eiti nusidriekia augštais pašlaičiais, o perkirtus Eržvilko vieškelį, kryptelėja į vasaros vakarus, paima Vidaują ir pasuka į pietus, — pasuka ir leidžiasi toliau žemyn — į pat Nemuną...

Vieną vasaros rytą ant kalno, žemiau to Mituvos posūkio, stovėjo Jonas Bendžius. Nepertoli už jo nugaros žaliavo pušynas, prieš akis — Mituvos slėnys. Bendžius kelis kartus apsidairė.

"Graži vieta. Ačiū mano tėveliui, kad man paliko ūkį. O Tau, Viešpatie... jeigu Tu laiminsi..."

Prieš kalną lipo Agota Kantrimaitė. Bendžius jau seniai ją matė ateinant: kaip ji išėjo iš savo sodybos, kaip nusileido nuo kalno, perėjo lieptu per Mituvą, per žydinčią lanką....

— Labas rytas, dėde! Gėries gražiu reginiu.

— Gėriuos, vaike.

Jis pasisuko į šalį, pirštu parodė dailią lygumėlę ir tarė jai:

— Čia bus tavo jungtuvės.

Agota krūptelėjo ir žvilgtelėjo į dėdę. "Pamišo!" pamanė ji.

— Dėdele, aš einu pas dėdienę, — susiskubino pasakyti.

— Eik, eik. Dėdienė namie.

Dėdė suprato, kaip drovu jaunai mergaitei netikėtai išgirsti apie vos pradėtas svajoti vestuves...

Agota nusiskubino. Eidama negalėjo užmiršti: "Ant kalno — jungtuvės! Viešpatie! Dėdė tikrai..."

Ji nepasakė dėdienei savo įtarimo, bet dėdienė pastebėjo ją susirūpinusią.

— Agotėle, ar kas negerai tavo namučiuose?

— Ne, dėdienėle: gerai. Aš tik atėjau pasiskolinti skieto. Ir noriu pamatyti tavo aštuonytį staklėse. Apsimečiau ir aš...

Bendžiuvienė buvo garsi audėja. Ir našlaitę Agotėlę jau iš pat mažų dienų pratino verpti ir mokė austi.

— Ausk, Agotėle, ausk, o vis gražiau, o vis dailiau. Kai manęs nebus, tu liksi gabi audėjėlė, tu mane pavaduosi. Gražu, kai mergaitė moka savo rankų darbu pasipuošti ir kitoms padėti...

Agota ir audė, ir puošėsi, ir kitoms padėjo. Ir artinosi jau rimtas laikas...

* * *

Tolimo kaimyno vienturtis Rapolas jau buvo nusižiūrėjęs Agotą Kantrimaitę. O vieną šeštadienio vakarą atvažiavo su piršliu. Pasivaišino, pasikalbėjo, naujienomis pasidalino. Pagaliau piršlys prabilo:

— Gana valgėm, gana gėrėm ir tokių anokiu žodžių prikalbėjom. O dabar — mano dainelė. Jau aiškių aiškiausiai visi matom, ko čionai Rapolas atvažiavo. O aš,

senas vilkas, dar abiem akim prižlaibau, o kai reikia, ir gerai išmatau, ir štai dabar sakau: Rapolas ir Agotėlė — kaip du balandėliai. Juodviejų širdelės jau seniai nerimsta be viena kitos, jau seniai laukia Dievo palaimos. Tiktai, broleli Simai, prie meilės ir darnos reikia ir žemės vaisių. Antai ir mažas paukštelis pačiulbėjęs jieško trupinio... Ką žadi, ką duodi Agotėlei?

Simas pagalvojo.

— Tavo jaunikis — grynai vienturtis, — atsakė piršliui: — Jam nieko dabar netrūksta. O aš ir pats dairausi žmonos, tai supranti... Bet išleisdamas duosiu Agotai. O kitą dalį — vėliau...

— Aha... — pasipūtė piršlys: — Vadinas, palauk, katinėli, kol prakiurs puodynė...

— Tu netiki mano žodžiu?

— Tikiu, tikiu... ir — laaauuu . . . . . kiu.

Vaišės tuojau pasibaigė. Piršliai išvažiavo.

Agota nuėjo į klėtį, sukniubo ant lovos ir apsikabino priegalvį...

* * *

Jos berneliui Rapolui Palankiui reikėjo jaunos šeimininkės. O jis jau artinosi į trisdešimtus.

Vieną sekmadienį pavakare atėjo pas Agotą jos draugė Marcelė.

— Agotėle, šiandien buvau Eržvilke... bažnyčioje. Klebonas visus ragino šviestis, daugiau skaityti laikraščių ir knygų. O pabaigoje — užsakai: vienas, kitas... Ir klausau: ... Rapolas Palankis su mergaite Agniete Dirvonaite... pirmas užsakas.

Agota nubalo ir atsisėdo ant lovos krašto. Marcelė atsisėdo šalia jos.

— Agotėle, ne tas vienas bernelis pasaulyje...

— Taip, Marcele. Bet šiurkštus takelis į mano brolio pirkią.

Marcelė be žodžių apkabino savo draugę ir išėjo. Taip pat tylėdama Agota ją palydėjo.

* * *

Praėjo treji ūkanoti metai. Ir toje vietoje, kur vieną vasaros rytą stovėjo Jonas Bendžius ir svajojo, dabar buvo iškilusi nauja bažnyčia: medinė, kukli, bet ir pritinkanti prie tos vietos.

Ir vieną sekmadienį — iškilmingas Dievo namų pašventinimas. Šventos Mišios. Pamokslas. Garbė ir šlovė Visagaliui Dievui... Pagarba tiems, kas meldžiasi ir rūpinasi Dievo namais...

Ir paskiausiai:

— ...į moterystę eina Simas Kantrimas su mergaite Julija Baužaite...

Marcelė paėmė Agotą už alkūnės. Draugės ką viena žinojo, tą ir kita, o tas pagarsinimas nebuvo lauktas.

Juodvi paskutinės išėjo iš bažnyčios. Šventoriuje

dar stovėjo ir kalbėjosi keli būreliai vyresniųjų. Ar praleis be žodžio jauną audėjėlę!

— Kad ir užaugus, o vistiek — našlaitė, — pasakė viena moteris.

— Kažin kur ras savo dalelę . . . — tarė kita.

Agota su Marcele nusileido nuo kalno, perėjo atolu žaliuojančią lanką, prisiartino prie Mituvos.

Ant liepto Agota sustojo ir ėmė per turėklį žiūrėti į ramiai tekantį gilų vandenį.

— Agotėle! . . — susirūpino Marcelė.

Juodvi išėjo į krantą. Marcelė palydėjo draugę į pat namus.

Kantrimų pirkioje šviesu ir gražu. Visur juntama Agotos ranka: ant stalo, ant langų, ant sienų . . . Marcelė žiūri staklėse nematytą aštuonytį.

— Šviesi tavo galva, aukso tavo pirštai, Agotėle. Toli tokių nerasi . . .

Agota staiga pakilo, pasigriebė žirkles ir . . . džirkt, džirkt to aštuonyčio žiomenims pagal skietą.

— Agota! . . — suriko Marcelė. ,

— Cit! — atšovė Agota: — Nepaliksiu tai laumei savo audimo!

Driką ištraukė iš nyčių, suvėlė ir paliko kadoruoti pagal riestuvą. Audimą išsivyniojo ir nusinešė į klėtį.

Marcelė nusigandusi nusekė paskui. Ir nežinojo, kaip bekalbėti . . .

* * *

Pirmadienio rytą Agotos nebuvo klėtyje. Brolis rado aptuštintą motinos kraitinę skrynią ir viduryje aslos ištiestą jo įtaisytą Agotai žiemišką paltą.

Agota išėjo. Į didelį pašukinį maišą susidėjo savo išaustus gražiuosius audimus, motinos paliktus gintaro karolius, vilnonę ir šilkinę skarą ir dar kokių daiktelių. Susidėjo, užsimetė ant nugaros ir išėjo. Kuriuo laiku ir į kurią pusę nuėjo, brolis nežinojo. Ir neieškojo . . .

O ji dar naktį praėjo artimuosius kaimynus, patraukė Mantvilių keliu į pietus ir rytui beaušiant jau artinosi prie Jurbarko.

Ji ėjo pro kapines. Sustojo, pagalvojo ir pasuko iš kelio. Kapinėse susirado tėvų kapus, pasidėjo savo nešulį ir atsiklaupė.

"Sveika Marija, malonės pilnoji . . . Sveika Marija . . . Dievo Motina, melsk už nusidėjėlius . . . Sveika Marija, Dievo Motina . . . Tėte, tėte, matai, koks mano brolis . . . Kad tu būtum buvęs . . . Jam manęs negaila . . . Mama, aš nepalikau savo audimo tai laumei. Mama, tu žinai . . . Sveika Marija, malonės pilnoji . . . Dievo Motina, melsk už nusidėjėlius . . . Amžinatilsi . . ."

Ji atsisėdo šalia kapo ir pasirėmė ant savo maišo. Rymojo, rymojo . . .

Ir atėjo dvi moterys kapų taisyti. Pajudino Agotą, pažadino.

Agota nusigandus pakilo, užsimetė ant pečių savo maišą ir nusiskubino.

Priėjo malūną, perėjo abudu Mituvos tiltus, per šilelį, per lauką, pakilo į kalnelį ir nuėjo į Kalnėnus pas tetą.

Teta pamatė į kiemą įeinant moterį su dideliu maišu ant pečių. Ir pažino.

— Agotėle? . . .

— Teta, aš nieko nepalikau tai laumei! O savo naują aštuonytį išsikirpau iš staklių ir išsinešiau. Nepalikau tai laumei. O mano brolis — raganius. Ir Rapolas — raganius . . .

"Viešpatie! . . ." be balso šnibždėjo teta.

* * *

Ir prasidėjo Agotos kelionė — ilga ir nepabaigiama . . . po aplinkinius kaimus: po Kalnėnus ir Smukučius, po Greičius ir Barkūnus . . .

Ir visi ją čia pažinojo: ilgais drabužiais dėvinčią, su dideliu maišu ant pečių, su ilga lazda rankoje . . .

Ir keliavo Agota, ir keliavo — per dienų dienas, per ilgus metus. Ir žiemos šalčiuose, ir vasaros karščiuose. Kur ilgiau pabūdama, kur tiktai stabtelėdama. Ir niekada negrįžo į gimtąjį kaimą.

Kur valgė, kur nakvojo? Kas valgydino, ten valgė. Kas nakvino, ten nakvojo. Vasarą betkur prie šiaudų kūgio numigdavo. O žiemą . . .

— Ar jūs žinote, kad Jėzus Kristus ganė aveles? O vieną susiradęs ant savo pečių parsinešė . . .

Žiemą ji nakvojo avių tvarte. Pasikloja kampe glėbelį šiaudų, parsišlieja ant savo maišo ir miega.

O ant Nemuno kalno . . . dažnai galėjai matyti ją besiskeryčiojant. Atsistos, išsities visu ūgiu, pasižiūrės į Jurbarko slėnį, kilstelės lazda į stovinčią ten dvibokštę bažnyčią ir sako:

— Ne ten vieta bažnyčiai, o šičia, ant kalno. Še, kaip čia šviesu ir gražu, kaip arti dangus ir Dievas! Pastatykite čia bažnyčią — didelę, gražią, su vienu bokštu, o ligi pat dangaus. Sueis žmonės, kalbės ir giedos, o žmonių ir kunigo balsas eis tiesiai į dangų. Čia statykite Dievo namus, šitoje vietoje. O didįjį altorių aš užtiesiu — savo aštuonyte drobe. Čia statykite Dievo namus . . .

* * *

Baigėsi karas. Vokiečiai rėmėsi su puolančiais rusais. Ūžė mašinos, pyškėjo šūviai . . .

O Agota išdidi stovėjo ant kalno ir, lyg pranašas, iškėlusi savo lazdą, kalbėjo:

— Čia statykite bažnyčią, ant šito kalno . . . augštą, šviesią ir gražią. Čia arčiau dangaus ir Dievas. Čia statykite . . . O didįji altorių aš užtiesiu . . .

Ji skėstelėjo rankom ir . . . išvirto. Kaimynai aiktelėjo . . .

Vokiečių karo žvalgyba nežinojo, kad Agota steigė Dievo namus.

1970. I. 23

Nuoširdžiai užjaučiame redakcijos bendradarbę

IRENĄ KAIRIENĘ

su šeima, mylimam vyrui ir tėvui mirus —

"Moters" redakcija ir administracija

LIETUVĖS MOTINOS HEROIŠKUMAS IR JOS TRAGIKA

PRANYS ALŠĖNAS

Vienas daiykas žemėje yra geresnis už moterį, tai motina.

(L. Schafer).

Kaip matome, mintytojas skiria motiną nuo moteries — nemotinos. Ir tai, pasakytume, ne be pagrindo. Viso pasaulio motinos turi šimteriopai daugiau prievolių ir pareigų, negu tos moterys, kurios motiniškumo pareigų nepasirenka, arba likimas joms neleidžia motinomis būti.

Vienok kalbant ir apie motinas bei jų pareigas, reikia pripažinti, kad ne visų kraštų motinų pečius slėgė ir tebeslegia tie patys sunkumai, tokie patys vargai, dažnai iš jų pareikalauja, tiesiog, herojiško pasišventimo, milžiniškos kantrybės ir savęs išsižadėjimo, kad tik išsitekus, kad tik ištesėjus savo motiniškąjį pašaukimą šeimoj išlaikyti, nežiūrint, kad tai reikėtų beveik antžmogiško pasiaukojimo.

Mūsų Tėvynė Lietuva — mažas kraštas, tarytum mažytis rasos lašelis, priglūdęs Baltijos pajūryje. Be to, jis, dargi, galima sakyti, ant didžiųjų valstybių (su imperialistiniais siekiais) vieškelio besirandąs. Taigi, jis buvo ir tebėra svetimųjų niokojamas, spaudžiamas, prievartaujamas. O tokios situacijos akivaizdoj — daugiausia ir kenčia (kartu ir aukojasi) lietuvė motina. Štai, tik žvilgterėkim istorijos eigon (ir tai netolimon)! Lietuvą slėgė ir išnaudojo caristinė Rusija. Lietuviai po Rusijos priespauda baudžiavą ėjo, ketvertą ilgų dekadų kentėjo be savosios spaudos, be knygų, bendrai — be savojo rašto, o labai dažnai — netgi, be duonos! Lietuvės motinos dalia tokiose aplinkybėse — tikrai buvo nepavydėtina. Ji pati nuo savo burnos kąsnelį ati traukdama, žiūrėjo, kad jos vaikai, nors pusbadžiai begyvendami, iš bado nenumirtų, taip lygiai ji, (prie balanos menkutės šviesos), sukdama ratelį ir rizikuodama būti raudonsiūlių žandarų užklupta, mokė vaikus savosios kalbos, savojo skaitytinio, o dažnai — ir rašytinio žodžio. Taigi, vis kova, vis didžiulės pastangos, tarytum tam kariui — fronte, apkasuose...

Ir, štai, laikui bėgant, pagaliau, atgauna Lietuva nepriklausomybę, nors iš pradžių — tik labai teoretišką nepriklausomybę, labai trapią nepriklausomybę, reikalaujančią iš lietuvių begaliniai daug ryžto, daug pastangų, kad tos nepriklausomybės vos prasiskleidžiantį žiedą išsugdžius, leidus jam išbujoti į pakankamai stiprų augalą. Ir čia, anaiptol, neapsieita be lietuvės motinos begaliniai didelio pasišventimo ir pasiaukojimo. Ji (lietuvė motina) leido į frontus savo vaikus, savo vyrą — šeimos maitintoją, kad pastarieji apgintų gležnutį padarą — Lietuvos nepriklausomybę. Viskas tas buvo, žinoma, ne be didžiulės kančios jos širdžiai ir prigimčiai Dažnai ir pati lietuvė motina ėjo į apkasus slaugyti, guosti ir prižiūrėti sužeistųjų lietuvių karių, o neretai — ir ji pati, su ginklu rankose, kovojo prieš visur žymiai didesnį skaičiumi Lietuvos priešą.

Pagaliau, Lietuvos nepriklausomybė buvo apginta. Ne be to, kad nebūtų buvę vargo ir nepriteklių ypač pirmomis nepriklausomybės dienomis. Ir tada daug reikėjo vargti bei aukotis lietuvei motinai, kuri, kaip sakoma, lietuvio šeimos namuose belaikanti tris namo kerčias, kai tuo tarpu vyrui — beliekanti prozaiškesnė pareiga uždirbti bent didesnę pragyvenimo dalį ir palaikyti tik vieną namo kerčią..

Ir iš tos nelemties, vis dėl to, buvo Lietuvos nepriklausomybės medis — ėmė duoti gana gražių vaisių. Lietuišsikapstyta. Pradėjęs augti ir bujoti vių (kaip vyrų, taip moterų) gyvenimas žymiai pagerėjo — palengvėjo. Nepriklausomybės laikotarpyje, ypač antros dekados pasiekus, buvo galima verstis. gyventi ir, netgi, nuoširdžiai džiaugtis tuo gyvenimu.

Bet, ar ilgai? Ir vėl 2-rasis Pas. karas, ir vėl (bent dvi) besikeičiančios vergijos — tai rusų, tai vokiečių, kol, pagaliau, ir vėl rusų, tik dar rafinuotesnių, negu jie buvo caro laikais.

Kaip ten bebūtų. baltasis caras netrėmė šimtais tūkstančių lietuvių ir ištisomis šeimomis į baisųjį Sibirą nors mažesniu maštabu — tas kartodavosi, bet raudonasis bolševizmas — padarė toj srity žymiai didesnę pažangą. Jis trėmė visus lietuvius, be jokios išimties — motinas, tėvus, mažus vaikus, senelius. paliegėlius ir visus tuos. kurie tik dar gyvi buvo (lavonų nebeišgabendavo Sibiran)...

Ir čia lietuvei motinai atiteko begaliniai sunki, tiesiog, tragiška, dalia.

Čia pasiskaitykim eilę posmų, sukurtų Sibiro glūdumoj. Štai, vieni jų —

* • *

Apie rožančių

I Tėviškę svajonių takas
Nukels tą ilgesį sapne.
Ten obelų palinko šakos
Auksinio rudenio mete.

Gijas sidabro draiko vėjas,
Rasos lašeliuos saulė žais.
O, Viešpatie, kaip man norėjos
Surinkti tuos lašus kadais...

Surinkti ir suvert rožančių!
O kas, o kas tuo patikės,
Kad nežinojau, kokios kančios
Kely gyvenimo lydės...

Pagaliau, žiauriai realybei pažvelgus į akis, toji pati autorė toliau eiliuoja:

A. GALDIKAS MOTINA

Kad ne jurginai man palangėm —
Spygliuotos vielos ir sargai.
Kad saulė svetimoj padangėj
Pilka — nešildanti. Mes vergai.

Rožančių duonos pirštai varsto,
O sielai poilsio nėra.
Stipriausiam visa tai apkarstų,
O aš? O aš tokia silpna!

Arba vėl. Baublio bitutė šitaip eiliuoja:

Kapo bejieškant

Užpustė pėdsakus smiltynuos vėjas,
Kaip man atrast tave?
Kam, tiek išvargęs, iškentėjęs,
Tu palikai mane?

Pavasarį atgyja žemė,
Vėl rūtos sužaliuos...
Kodėl gi tau likimas lėmė
Negrįžti atgalios?...

Dar toliau šie (matyt, partizano) posmai motinai:

Motulei

Tai per mane, motule, Tau sidabro gijos
Plaukuosna įsipynė,
Tai per mane veidai nubalo,
kaip lelijos,
Ir akys nusiminę...

O kas man vakarais lopšinę
Dainavo čiūčia - liūlia,
Apie didvyrius ir Tėvynę,
O ar ne Tu, motule?

O ar ne tu man pasaką, tą gražią,
Sekei vis apie laisvę?
O ar ne Tu mane dar mažą
"Ar myli ją" — (laisvę) klausei?...

Pasitenkinkim šiais pavyzdžiais. Užteks jų! Tai eilėraščių, gautų iš Sibiro posmai. Jų atsiras ir daug, o daug

Lietuvos Pasiuntinybėje, Washington'e, Vasario šešioliktosios minėjimo proga priėmimas amerikiečių valdžios atstovams ir diplomatams: iš k. Harold C. Vedeler, Sieminski, p. Parolo, p. Vedeler, p. C. L. Klein

daugiau! Iš jų (ateityje) susipins tikrai herojiškos pynės, kuriose, be abejonės, jei ne pagrindinį, tai bent vieną iš didžiausių, vaidmenį vaidins ir lietuvė motina.

Štai, bene prieš porą metų, jau Amerikoj išleistas eilių rinkinys, sudarytas iš poezijos, gautos iš pavergtos Lietuvos. Tai laiškai iš anapus.

Andrius Viltis (tai — slapyvardis) ten pabrėžia šitaip:

Kraujas rašo šiuos nebylius laiškus,
Neparašytus laiškus —
Iš pamiškių juodų, iš liūnų,
Kraujas iš kalėjimo tortūrų kambarių,
Iš prekyviečių, kur mūsų kūnai tįso iškankinti,
Kraujas iš Arktikos, iš Sibiro, žiauriausių pakraščių:
Ne poetiškai, ne dramatiškai, o gyvu krauju mes rašome
Mūsų liūdnus, neparašytus laiškus Jums,
O mūsų mylimiausi, laisvieji broliai!

Tai, sakytume, tarytum malda — ar ne? Betrūktų tik gal pridurti "Amen"...

Raš. M. Mykolaitytė-Slavėnienė, "Moters" žurnalo bendradarbė, prie savo namų Sydnėjuje, Australijoje. Spaudoje pradėjo bendradarbiauti dar būdama gimnazijoje. Išeivijoje dirba pedagoginį darbą ir taip pat reiškiasi literatūriniame kūrybiniame darbe. Paskutiniu metu tvarko mirusio brolio, rašytojo Putino, laiškus ir atsiminimus.

Dr. A. Šlepetytė-Janačienė, L. K. M. O. P. S-gos pirmininkė, L. K. M. D-jos suvažiavime Toronte skaitė paskaitą apie pasaulinę moterų veiklą.

Pianistė **J. Rajauskaitė - Šušienė - Petrauskienė** ir poetas **J. Aistis** atliko meninę programą literatūros ir muzikos vakare, kuris buvo surengtas paminėti "Moters" žurnalo sukaktį.

A. Zubienė, reiškiasi, kaip tapytoja. Meną studijavo Montrealyje Museum of Fine Arts mokykloje ir pas privačius mokytojus. Dalyvavo grupinėse lietuvių parodose Montrealyje, Otavoje, Putname; kanadiečių — "Women Painters", "Dominion Square", "Man and His World 1969". Buvo gerai įvertinta.

PONIA J. TIJŪNAITIENĖ GARSINA LIETUVĄ

N. BUTKIENĖ

Lietuvių spaudos skaitytojams gal teko nekartą sutikti žinias apie ponią Jadvygą Tijūnaitienę ir jos veiklą lietuvių tautos labui. Pačiam "Moters" žurnale prieš ketverius metus buvau ją paminėjusi ryšium su jos 70 metų sukaktimi.

Dabar ponia Tijūnaitienė pragarsėjo kaip naujo darbo pionierė, savo kūriniais gražiai reprezentavo Lietuvą. Tiesa, panašų metodą jau naudojo Vokietija, pavaizduodama mažomis sugrupuotomis figūrėlėmis savo praeities istorijos įvykius.

Gyvendama Mt. Carmel mieste, Pennsylvanijoje, pensininkė p. Tijūnaitienė per 10 metų suruošė nemažiau 60 eksponatų, kurie buvo pademonstruoti parodoje 1969 m. spalio mėn. lietuvių parapijos salėje. Parodą globojo tam tikslui sukurtas Lietuvos Kultūros Komitetas, kurio pirm. buvo ponia M. Pierienė, o klebonas A. Marink garbės pirmininkas.

Poniai Tijūnaitienei padėti suskirstyti eksponatus talkininkavo jos duktė Birutė Saldukienė iš Washingtono, su savo bendradarbe amerikone Miss Anna Blazer. Pastaroji prie kiekvieno kūrinio parašė anglų kalba paaiškinimus, kurie buvo dviem kalbom: lietuviškai ir angliškai.

Apie parodą plačiai rašė vietinė spauda, garsino radio, o TV stotis nufilmavo ir parodė savo žiūrovams. Paroda buvo gausiai lankoma, ne tik vietinių gyventojų, bet buvo atvykę ir iš kitų miestų kaip Harrisburg, Scranton ir kitų. Buvo atvykusios ir mokinių ekskursijos.

Lietuvai ir jos kultūrai pavaizduoti buvo sukurta net keletas eksponatų iš senovės laikų, kaip: Rikio šeima, Vaidila, Krivis, Vaidilutės, Lizdeika, Geležinis vilkas, Birutės kalnas ir kiti.

Buvo paaiškinta, kad **Rikiai** priklausė to meto augščiausiam ir vadovaujančiam visuomenės sluogsniui. Kaikurie iš jų iškilo į didikus, bajorus bei kunigaikščius, iš kurių buvo renkamas vyriausias valdovas. Pirmas gerai žinomas Lietuvos valdovas buvo garsusis Didysis kunigaikštis Mindaugas. Jau 1240 metais jis pats vienas valdė galingą Lietuvos valstybę. 1250 metais apsikrikštijo ir tapo karaliumi.

Vaidila buvo apylinkės vyresnysis, senovinių papročių saugotojas, nesusitarimų lygintojas, ginčų sprendėjas. Labiausiai pasižymėjes vaidila buvo išrenkamas Kriviu. Senovėje **Krivis** buvo kaip tarpininkas tarp žmonių ir dvasių pasaulio. Jis prižiūrėjo šventąją ugnį, aukojo atneštas aukas, spėjo dievų valią bei ateitį, padėdavo nelaimingiems ir ligoniams.

Lietuviai per amžius buvo giliai religingos dvasios. Jie garbino rūstųjį Perkūną, gyvąją dvasią Žemenėlę, laukų globėją Lauksargį ir kitas miškų ir laukų dvasias. Jie garbino saulę, mėnulį, žvaigždes, upes, ežerus, šaltinius, akmenis. žalčius, taurą, ir kitus gamtos kūrinius.

Senovėje **Vaidilutės** saugojo amžinosios ugnies aukurą. Vieną iš vaidilučių pamilo Didysis Kunigaikštis Kęstutis ir 1343 metais ją vedė. Jų sūnus Vytautas, pramintas Didžiuoju,

tapo garsiu valdovu ir karžygiu. Jo laiko Lietuvos imperija tęsėsi nuo Baltijos iki Juodosios jūros. Jis pakrikštijo visą Lietuvą.

Čia dar paminėta Vilniaus įkūrimo istorija. Pagal legendą to meto Didysis Lietuvos Kunigaikštis Gediminas, medžiojęs Vilniaus apylinkėse, susapnavo vilką, kuris taip staugė lyg jame būtų šimtas vilkų. Jis paklausė vyriausią žynį Lizdeiką ką tas sapnas reiškia. Lizdeika išaiškino, kad "Geležinis vilkas" reiškiąs stiprią pilį ir miestą, kurie bus ateityje garsūs. Gediminui tas aiškinimas patiko ir jis pastatė pilį Vilnių, kurioje pats apsigyveno ir kuri tapo Lietuvos sostine.

Toliau p. Tijūnaitienė sukūrė ir vėlesnį Lietuvos laikotarpį, kai 1795 — 1915 metais Lietuva buvo caristinės Rusijos okupuota ir rusai mėgino ją nutautinti. 1863 metais buvo uždrausta lietuviška spauda. Per 40 metų lietuviai negalėjo turėti knygų lietuviškomis raidėmis atspausdintų. Tada lietuvė motina prie ratelio mokė vaikus skaityti iš uždraustos, slaptai laikomos knygutės, ką p. Tijūnaitienė pavaizduoja "Vargo mokykla" kompozicijoje.

Parodyti ir išvežimai į Sibirą caro ir bolševikų laikais, ką vaizduoja "Sibiro lietuvaitės" ir "Lietuvaitės grįžta savo tėviškėn".

Toliau yra parodyta kaip yra mylima graži Lietuva. Tam sukurtas atskiras vaizdelis "Laisva Lietuvos Žemelė".

Tai buvo Lietuvėlė su pušaitėmis, eglaitėmis, grybeliais, uogomis. Eglės ir pušys ošia, ąžuolai seka praeities pasakas, paukščiukai savo giesmes siunčia Rūpintojėliui, gyvulėliai laksto džiaugsmingai, vaikai skuba uogeles rinkti ir riešutus skinti. Buvo gražu, miela, jauku. Žmonės, kaip skruzdėlės, darbštūs, geri, gabūs, jie nešė, krovė Dievulio duotą gamtužės dovaną ir pylė į aruodus.

Visus eksponatus išvardinti sunku. Jų buvo daug, jie vaizdavo ar Lietuvos istorines vietas, kaip Pajautos kalnas, Švyturys, Krivicos dvaro paminklas, prie Joninių laužo, arba p. Tijūnaitienės Lietuvos prisiminimus, pav., Lietuvės malda po kryžium, Kuprelio rauda, Medžių fenomenas, Miškų raganius, Aitvaras, Beržas, Baravykai, Musmirės ir miško dievaitis, ir daug kitų.

Su šia paroda p. Jadvyga Tijūnaitienė parodė gražų pavyzdį, kaip kiekvienas lietuvis tremtyje galėtų panaudoti savo gabumus tinkamai reprezentuoti laisvame pasaulyje savo prarastą mylimą Tėvynę.

Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos suvažiavimas

• SVEIKATA

PLANINGA MANKŠTA — SVEIKATA IR GROŽIS

AVA SAUDARGIENĖ

Niekas taip nepakelia žmogaus moralės, kaip sveikata bei gera nuotaika, ir niekas tiek neduoda pasitikėjimo, kaip jaunystė ir grožis. Moters grožis, tai ne gražus jos veidelis, ką liudija daug negražaus veido moterų apšauktų gražuolėmis, bet asmens stilingumas. Gera laikysena, grakštūs, ekonomiški judėsiai, skoningas apsirengimas ir išraiška yra grožio garantija, nepriklausomai nuo moters amžiaus ir veido bruožų. Kaklo raukšlės, dvigubas pagurklis, įdubusi krūtinė, nudribę pečiai, išsipūtę šlaunys, atsikišęs pilvas ir užpakalis, sustorėję kojų riešai, tai senatvės ir liguistumo pažymys.

Bėgant metams, nors ir nieko nėra blogo organiškai, gana anksti netenkama jaunatviško grožio dėka šiandieninio gyvenimo tempo, automatizacijos ir darbo suspecializavimo iki vieno mechaniško judėsio. Kai vienas raumuo įtemptai dirba, kiti, neveiklūs atrofuojasi. kūnas nusilpsta, o su fiziniu nusilpimu ateina ir proto nusilpimas. Darbo energijai nesunaudotos medžiagos, riebalų pavidalu, susikrauna ant pilvo, pečių, rankų, kojų. Ir taip, šių dienų ligos, kaip perdidelis svoris, sudribimas, judėsių, netikslumas, nerviškas įtempimas, nuolatinis nuovargis ir depresija be laiko susendina.

Perankstyvos senatvės negalavimus pašalinti padeda fizinė mankšta, kurios tikslas įtraukti visus raumenis ir sąnarius į darbą, išlaikyti jų elastingumą, išugdyti judėsio ekonomiją, paversti energija nereikalingą riebalų sluogsnį, kuris ne tik gadina išvaizdą, bet silpnina širdį, stabdo kraujo cirkuliaciją, apsunkina kvėpavimą ir didina nuovargį. Įvairių "sliming" tablečių gamintojai ir grožio salionai sukrauna turtus pagelbėdami moterims išlaikyti jaunatvišką išvaizdą, arba atgauti tai, ką prarado dėl fizinio lavinimosi stokos. Jų patarnavimais naudojasi turtingos moterys ir tos, kurių karjieros pasisekimas priklauso nuo išvaizdos, kaip modeliai ir aktoriai. Bet tuo nesinaudoja profesionalinės šokėjos, nes jų planinga kasdieninė treniruotė išlaiko kūno fiziologinį balansą.

Planingas fizinis lavinimasis, tik ne toks intensyvus kaip šokėjų, reikalingas visoms moterims. Bet kas iš dirbančių ir namų ruošą atliekančių, gali lankyti gimnastikos sales ir mankštintis specialistės priežiūroj? Kam užteks laiko ir valios išmoktus pratimus kasdien kartoti namuose? Entuziazmą panaikins nuovargis, specialisto nurodyti pratimai bus pamiršti. O reikia mankštintis kasdien, kad išlaikytum jaunatvišką pajėgumą, ar jauna, pagyvenusi, ar senstanti, nežiūrint ar profesionalė savo darbe, ar namų ruošos vergė.

Moteriai reikalingi mankštos pratimai, kurie būtų įjungti į kasdienį darbą. Tokius pratimus galima parinkti iš dviejų sistemų, t. y. Isometrinės ir Isotoninės.

Isometrinės mankštos sistemos pagrinde yra statiškas raumenų įtempimas ir sutraukimas iki maksimumo, panaudojant vieną kūno dalį prieš kitą — stumiant, traukiant, priešinantis. Pav. kairės rankos kumštimi spausti dešinės, besipriešinančios rankos delną (pieš. 1), arba, dešine ranka apkabinti ir stipriai laikyti kairės rankos riešą ir plėšti kairę ranką iš dešinės (pieš. 2.) Abiejų rankų, pečių ir nugaros raumenys čia dirba, vieni prilaikydami, kiti traukdami, vieni stumdami, kiti priešindamiesi. Kiekvienam pratime maksimalinis raumenų įtempimas turi trukti 6—8 sekundes, po ko seka atsipalaidavimas. Ši mankšta gali būti daroma bet kur ir bet kada, rytmety lovoje, prausiantis, klojant lovas, laukiant kol pienas užvirs, plaunant indus, laukiant stoty ar daktaro laukiamajam, važiuojant traukiny ir prie televizijos ilsintis.

Isotoninės sistemos pagrinde yra kūno dalių judėsys, tai yra kūno galūnių bei liemens siūbavimai, sukimai ir lenkimai, bėgimas, intensyvus ėjimas ir įvairūs žaidimai, kaip tenisas, krepšinis, tinklinis.

Abi sistemos duoda tuos pačius rezultatus: sustiprina raumenis, sudegina nereikalingą kūnui riebalų perteklių, padidina kraujo apytaką, tobulina kvėpavimą, stiprina širdies raumenis, sudegina taip žalingą širdžiai cholesterol. Vyresnio amžiaus moterims rekomenduotina isometrinė mankšta, o pajėgesnėms ir jaunesnėms papildyti ją kūno judėsių pratimais, ar kokiu žaidimu, ėjimu, bėgimu.

Planinga mankšta, kūno konstitucijos atžvilgiu, apima šių trijų pagrindinių grupių pratimus:

1. Galvos ir kaklo; jie stiprina kaklo ir veido raumenis, pašalina dvigubą pagurklį, sumažina veido ir kaklo raukšles.

2. Liemens, t. y. pilvo, liemens, krūtinės ir pečių. Šie pratimai pašalina riebalų perteklių, sustiprina raumenis, kurie laiko vietoje vidaus organus.

3. Galūnių, t. y. kojų ir rankų sustiprinimui ir grakštumui.

Iš kiekvienos grupės į kasdieninę mankštą turi įeiti bent vienas pratimas.

Kiekvienas pratimas turi turėti tris momentus, nuo kurių išlaikymo priklauso daromos mankštos rezultatai:

1. Įtempimas — veiksme dalyvaujančios kūno dalies raumuo sutraukiamas ar įtempiamas iki maksimumo.

2. Išlaikymas — įtempimo ar sutraukimo pozicijoj, raumuo turi būti išlaikytas apie 6—8 sekundes. (Praktiškai, skaičiuoti 1—2—3—4 tris kartus.)

3. Atsipalaidavimas — raumuo paleidžiamas visiškai laisvai.

Kvėpavimo ląstos ir širdies raumenų judėsiai nepriklauso nuo mūsų valios, bet planinga mankšta, suderinta su fiziologiniu ritmu — įtempimas, — išlaikymas — atsipalaidavimas, sustiprina ir šių organų raumenis.

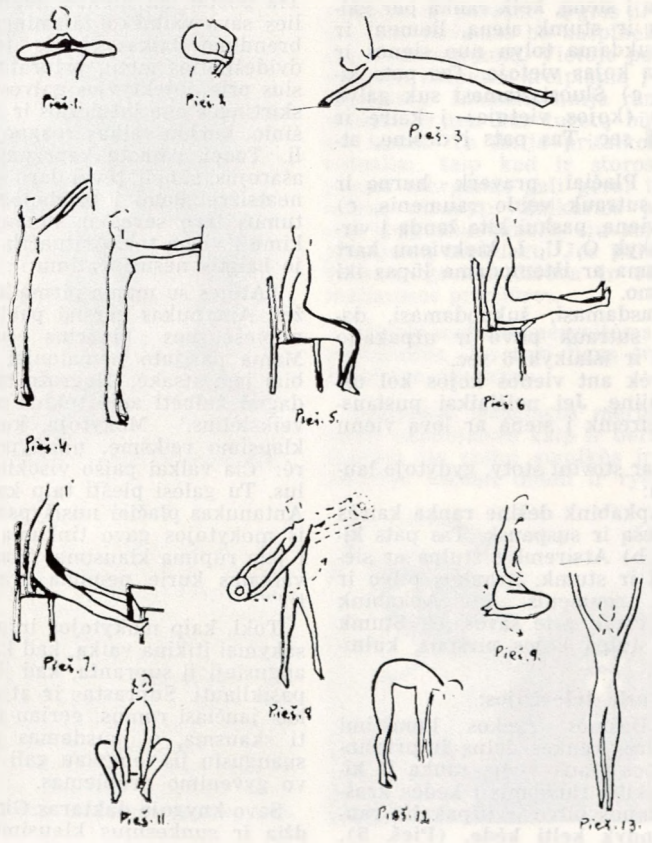

Mankšta turi būti pradėta palaipsniui, pamažu didinant įtempimą ir pratimų skaičių, kol raumenys, kurie iki šiol nedirbo, nustos sustingimo ir galimo skausmo. Negaluojantys asmenys, kiekvienu atveju, turi pasitarti su savo gydytoju dėl mankštos.

Surinktų pratimų pavyzdžiai prideriti prie dienos darbo eigos. Iš jų kasdieninei mankštai galima pasirinkti kelis, kuriuos patogiausia atlikti pasirinktu laiku. Pagavus šios mankštos esmę, kiekviena moteris suras daug momentų, ir daug judėsių pati sugalvos, tinkamų fiziniam lavinimui ir ilgam išlaikys jaunatvišką judrumą ir sveikatą.

MANKŠTOS PRATIMŲ PAVYZDŽIAI

Rytmety prieš atsikeliant:

1. a) Gulint lovoje aukštielninka spausti pakaušį į pagalvę, b) gulint ant šono spausti veidą į pagalvę (tas pats ant kito šono), c) pakišus pagalvę po nugara atlošti galvą ir spausti pakaušiu matrasą.

2. a) Atsisėdus lovoje pridėk rankas prie kaktos ir lenk galvą prie krūtinės, rankomis sulaikydama, b) pridėk rankas prie pakaušio ir lenk galvą atgal, prilaikydama rankomis, c) pridėk ranką prie smilkinio ir lenk galvą į šoną, sulaikydama ranka (tas pats į kitą šoną.)

3. a) Gulint ant nugaros išsitiesk visu ūgiu, įtempus pilvo ir užpakalio raumenis, ištiesk rankas į šalis ir įsikibk į matrasą (pieš. 3). b) Sukryžiuok kojas ir laikydama sukryžiuotas, trauk jas į šalis.

Prausiantis ir rengiantis:

1. a) Atsistojus prieš sieną, įtempk pilvo ir užpakalio raumenis ir stumk sieną ištiestom rankom (Pieš. 4). b) Stok šonu į sieną, kelk ranką per galvos viršų ir stumk sieną, liemenį ir galvą traukdama tolyn nuo sienos ir laikydama kojas vietoje. Tas pats kitu šonu. c) Šluostydamasi suk galvą ir pečius (kojos vietoje) į kairę ir išlaikyk 6 sec. Tas pats į dešinę, atgal.

2. a) Plačiai praverk burną ir akis, b) sutrauk veido raumenis, c) ištempk vieną, paskui kitą žandą į viršų, d) sakyk O, U, I, kiekvienu kart sutraukdama ar ištempdama lūpas iki maksimumo.

3. Prausdamasi, šukuodamasi, dažydamasi sutrauk pilvo ir užpakalio raumenis ir išlaikyk 6 sec.

4. Stovėk ant vienos kojos kol užmausi kojinę. Jei neišlaikai pusiausvyros, atsiremk į sieną ar lovą vienu šonu.

Sėdint ar stovint stoty, gydytojo laukiamajam:

1. a) Apkabink dešine ranka kairės rankos riešą ir suspausk. Tas pats kita ranka. b) Atsiremk į stulpą ar sieną petimi ir stumk, įtraukus pilvo ir užpakalio raumenis. c) Apkabink stulpą ir trauk prie saves. d) Stumk sieną ar stulpą kojos pirštais, kulnimi.

Sėdint prie televizijos:

1. a) Dešinės rankos kumštimi stumk kairės rankos delną ir priešingai. Įsikibus trauk vieną ranką iš kitos. b) Įsikibk rankomis į kėdės kraštus ir įtempus pilvo ir užpakalio raumenis bandyk kelti kėdę, (Pieš. 5). c) Atremk rankas į kėdės kraštus ir stumk kėdę žemyn. d) Apkabink kiekvieną kelį atskirai ir stumk į šalis besipriešinant.

2. a) Padėk kairės kojos pirštus ant dešinės ir stumk kairę koją žemyn, o dešinę koją kelk aukštyn. (Pieš 6). b) Sukryžiavus kojas plėšk į šalis. c) Apkabink kojomis kėdės kojas iš vidaus ir stumk jas į lauką; apkabink iš lauko ir stumk jas į vidų. (Pieš. 7). d) Įsikabink kaire ranka dešinės kojos riešą ir trauk įtempus visus kūno raumenis. Tas pats pakeitus ranką ir koją.

Daugumas šių pratimų taip pat galima daryti važiuojant traukiny, ar mašinoj. Tik dar kartą noriu pabrėžti, kad visi pratimai turi būti daromi išlaikant maksimalinį įtempimą, apie 6 sec. t. y. skaičiuojant 1—2—3—4 tris kartus. Jų veikimas lėtesnis negu judriosios mankštos, bet jie lengviau atliekami. Prie jų patartina prijungti kelis isotoninės mankštos pratimus.

Isotoninė mankšta prie namų ruošos:

1. a) Atsistok prie plovintuvo pėdos platumu ir plaudama indus ritmiškai kilnok kūno svorį nuo vienos kojos ant kitos, judindama šlaunis į šalis. b) Šluostydama indus ir dėdama juos į lentyną stovėk šonu į lentyną ir nejudindama kojų iš vietos, suk liemenį tai į vieną, tai į kitą pusę tiek, kad galėtum padėti lėkštę į vietą. (Pieš. 8.) c) Dirbdama su dulkių siurbliu, ritmiškai siūbuok į šalis, pritūpdama ir išsitiesdama.

2. a) Plaudama virtuvės grindis, atsiklaupus ant matrasėlio, 1 — užpakalį nuleisk kojų dešinėj, 2 — kairėj, 3 — ant kulnų. Kartok. (Pieš. 9.) b) Skalbdama, nejudindama kojų iš vietos, daryk liemens pasukimus ir siūbavimus į šalis. Daryk pilvo ir užpakalio raumenų įtempimus. c) Kabindama baltinius laikyk sagtukus ir baltinius ant žemės, o kabyklą iškelk kuo aukščiau. 1 — pritūpk, paimk baltinį abiem rankom ir išsitiesk; 2 — pasilenkus per liemenį (nelenk kojų) paimk sagtukus ir išsitiesk; c) pasistiebk ištempdama visą kūną ir prisek baltinį. (Pieš. 11, 12, 13). Kartok šį pratimą, kol pakabinsi visus baltinius.

Norėdama atsiekti geresnių rezultatų, jei gali, į darbą nevažiuok, bet eik. Bent kartą į savaitę eik pasivaikščioti 1—2 val. Kartą į savaitę įsijunk į kokį žaidimą, kaip tenisas, rutulių stūmimas, krepšinis, golfas, arba šok tautinius šokius.

PRAKTIŠKAS KELRODIS VAIKO PASAULIN

SAULIUS VYDAS M.D

(Dr. Haim Ginott, Between Parent and Child 1965. Avon Books (1969) New York XIV + 248)

Kadaise mes visi buvome vaikais, bet įsijausti į jų pasaulį retas tegali. Tik poetai gal niekad nepraranda dalies savo vaikiško žaismingumo. Ilgas brendimo laikas, kuris tęsiasi virš dvidešimties metų, pripratina suaugusius prie objektyvios galvosenos, labai skirtingos nuo intuicijos ir jausmų mišinio, kuriuo vaikas reaguoja į pasaulį. Todėl, pamatę kaprizingą ar apsiašarojusį sūnelį, tėvai daro sprendimus neatsižvelgdami į psichologinius skirtumus tarp savęs ir sūnaus. Pažiūrėkime į vieną tokią situaciją kuri galėjo baigtis nesusipratimu:

"Atėjęs su mama pirmą kartą į darželį Antanukas garsiai paklausė: 'Kas nupiešė tuos biaurius paveikslus?' Mama pasijuto nemaloniai ir ji skubiai jam atsakė, 'Negražu taip nemandagiai kalbėti apie tokius puikius paveikslėlius.' Mokytoja, kuri suprato klausimo reikšmę, nusišypsojo ir tarė: 'Čia vaikai paišo visokius paveikslus. Tu galėsi piešti taip kaip norėsi.' Antanukas plačiai nusišypsojo, nes jis iš mokytojos gavo tinkamą atsakymą į jam rūpimą klausimą: 'Kas atsitinka vaikams kurie nemoka gražiai paišyti?'"

Toki, kaip mokytojos ir panašūs atsakymai įtikina vaiką, kad kaikurie suaugusieji jį supranta, kad jis gali jais pasikliauti. Suprastas ir atjaustas vaikas jaučiasi ramus, geriau gali pakęsti skausmą, o jausdamas paramą iš suaugusių jis lengviau gali spręsti savo gyvenimo problemas.

Savo knygoje daktaras Ginott sprendžia ir sunkesnius klausimus. Pavyzdžiui jis nurodo kaip papeikti blogą elgesį neįžeidžiant vaiko savigarbos. Pamačius muštynes, jis pataria tėvams išsireikšti maždaug šitaip: "Aš labai supykstu kai matau jus mušantis. Man akyse net raudona pasidaro. Aš niekad tau neleisiu jo mušti."

Čia reikia atkreipti dėmesį ne į tai kas sakoma, bet ir nuo ko susilaikoma. Vaikui duodama suprasti, kad jis savo blogu elgesiu supykina kitus ir kad tėvai neleis jam toliau taip elgtis, bet susilaikoma nuo papeikimo viso asmens, grasinimo meilės atėmimu arba graudenimu apie ateitį, kad jis gali užaugti mušeika, kurio niekas nemėgs. Anot autoriaus, vaikas mokosi iš tėvų ne tik kaip elgtis, bet ir kaip vertinti kitų elgesį. Todėl, suaugusieji neturi reaguoti į vaiko natūralų, nors ir peiktiną, elgesį lyg į kriminalinį nusikaltimą. Daktaras Ginott dar perspėja, niekad nebarti vaiko jo draugų akyvaizdoje. Pabarimai, pamokymai turi būti atliekami privačiai.

Toliau gvildendamas disciplinos problemą autorius ragina tėvus aiškiai, nedviprasmiškai nustatyti elgesio normas. Reaguodami į netinkamą vaiko elgesį tėvai neturi leistis į ilgus ginčus, apie tėvų nuomonės teisingumą ar bešališkumą, nei į painius aiškinimus kodėl vienaip galima o kitaip negalima. Ilgos kalbos išreiškia silpnumą, kada kaip tik reikia tvirtumo. Nepasitenkindamas bendrais posakiais, dr. Ginott duoda konkrečių pavyzdžių kurių knygoje randama užtektinai. Paimsime vieną ypatingesnį iš jų:

Onytė (žaidimo aikštėje): 'Man čia smagu. Aš dabar neisiu namo . . .'

Tėvas: 'Kai liepsiu, tai ir eisi.'

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA IRENA KAIRIENĖ

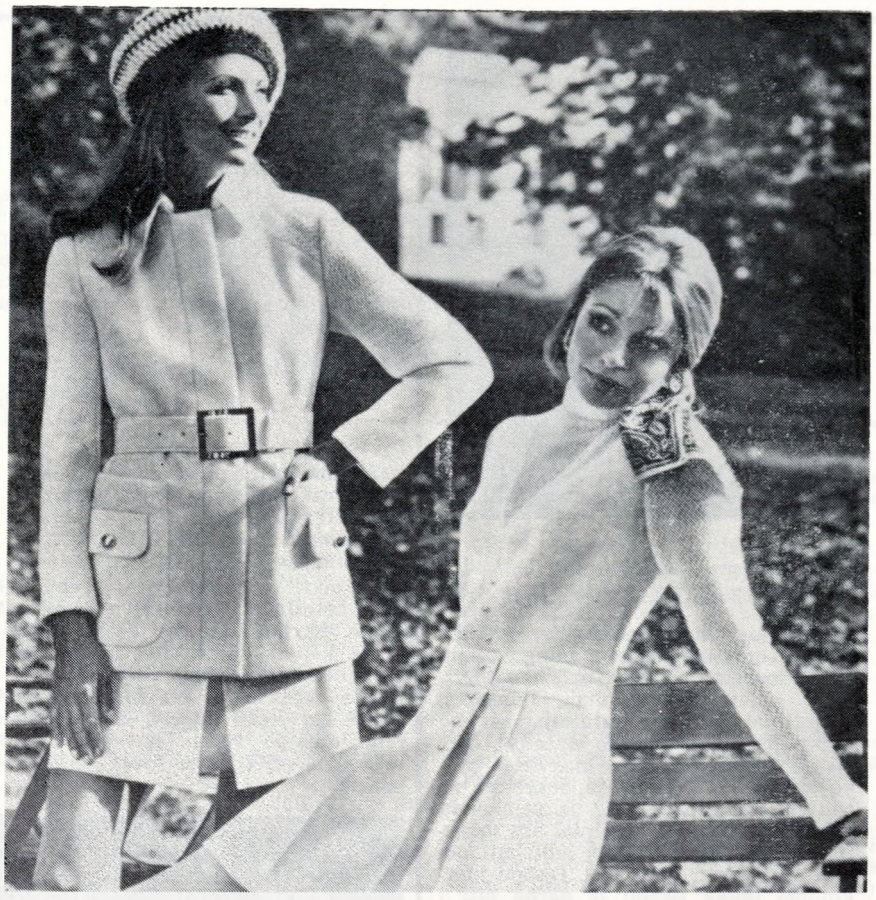

ATOSTOGOMS

Smulkiom gėlelėm nukaišytos medvilninės medžiagos, kurias dėvėjo mūsų močiutės ir jų mamytės, šį pavasarį grįžta vėl į madą. Mažų romantiškų gėlių ir perdėtai didelių popierinių žiedų raštai stipriai pasireiškia atostogoms ir pliažui skiriamų rūbų modeliuose. Iš tų medžiagų siuvamos mini arba midi palaidinės ir prie jų priderintos tiesios ir apačioje plačios kelnės.

Atostoginiai drabužiai pirmoje eilėje turi būt lengvi. Idealūs yra megsti drabužiai. Geros medžiagos ir klasinio stiliaus megsta suknelė gali būti dėvima ir apsipirkimui, ir pasivaikščiojimui ir net, papuošta skarele ar karoliais, vakare išeigai.

Kiekvienas riša atostogas su poilsiu ir malonumais. Tad ir rūbai turi būt patogūs ir spalvingi. Tam tikslui reikia įsitaisyti bent vieną eilutę su kelnėm (pantsuit). Prie kelnių gerai turėti ir megstą apsiaustą, kuris gali būti dėvimas ir su vasarinėmis suknelėmis. Nereikia užmiršti ir išeiginės suknelės šokiams ir kokteiliams.

Maudymosi kostiumų reikia turėti mažiausiai du. Nors jie ir greitai džiūva, bet pakaitalas būtinai reikalingas.

Toks tėvo atsakymas sudaro situaciją, kur arba duktė, arba tėvas turi pralaimėti. Nei vienas, nei kitas rezultatas nėra pageidaujamas. Būtų daug geriau kalbėti apie vaiko norą dar pažaisti, negu jo mėginimą neklausyti. Pavyzdžiui, tėvas galėjo atsakyti šitaip: "Tau čia patinka ir tu norėtum pabūti ilgiau, gal net keletą valandų. Bet šiandien jau užteks. Mes turime eiti namo." Jei po minutės, kitos Onytė dar spirtųsi, tėvelis galėtų ją paimti už rankos ir išsivesti. Mažiems vaikams toks pasielgimas dažnai reiškia daugiau už šimtą žodžių."

Šita labai praktiška knyga yra skirta plačiai visuomenei, ne specialistui. Nesileisdamas į teoretinius išvedžiojimus, autorius nurodo kaip spręsti daugybę kasdieninių problemų, kurios atsiranda tarp vaikų ir suaugusių. Tekstas, parašytas lengvu stiliumi, susideda iš 248 mažo formato puslapių. Kaina $1.25 su minkštais viršeliais. Daktaro Ginott veikalas yra rekomenduojamas visiems norintiems sklandžiau bendrauti su mažaisiais.

VAIKAMS

Vaikų pavasariniai rūbai šviečia ryškiom spalvom ir neįprastais raštais. Stiprios spalvos, kaip raudona, emeraldinė žalia, ryški mėlyna, violetinė, samaninė žalia perima vadovavimą iš anksčiau vyravusių pastelinių spalvų. Berniukų kelnės ir palaidinės bus siuvamos iš dryžuotos ir ryškios raštuotos medžiagos. Daugumas marškinių siuvama iš taip populiarių, praktiškų megstų medžiagų. Labai madoje liemenės. Jos bus dar gausiau dėvimos rudenį, dėl šilumos. Plačios kelnės berniukams dar tebedėvimos, bet jos šiek tiek siauresnės kaip praėjusį sezoną. Populiarūs ir vieno gabalo kostiumėliai mažiems berniukams.

Medvilninės suknelės mažoms mergaitėms šį pavasarį lygios ir paprastos. Jos siuvamos be kaspinėlių, sagučių ir siuvinėjimų. Vietoje papuošimų daugiau dėmesio kreipiama į stilių ir išbaigimą. Liemens linija randama ir aukštai, ir ten kur turėtų būti, ir visai žemai. Ta linija pritaikoma individualiai, taip kad ir storos ir per plonos mergaitės gali gerai tose suknelėse atrodyti. Kaikurios puošniausios išeiginės suknelės siuvamos iš neprosijamų medžiagų. Jos puikiai skalbiamos, greitai džiūva ir reikalauja mažiausios priežiūros.

Eilutės mažoms mergaitėms taip pat populiarios. Jos turi ilgus švarkus ir klostytus sijonukus.

Raštuotos medžiagos mergaičių rūbams naudojamos kaip ir berniukams. Kartais tie raštai smulkūs ir konservatyvūs, kartais dideli ir ryškūs.

DIRBANČIAI MERGINAI

Šių dienų mados labai palankios dirbančioms ir ne perdaug pinigų turinčioms merginoms. Atskiros rūbų dalys, kaip palaidinės, sijonai, liemenės, megztiniai, gali būti kaitaliojami ir tuo būdu gaunamas naujas aprėdas. Yra visa eilė rūbų, kuriuos kiekviena banko tarnautoja, pardavėja, sekretorė ar įstaigos raštininkė gali už prieinamą kainą įsigyti. Geri pirkiniai yra megsti rūbai. Jie nesiglamžo, gali būti dėvimi į darbą ir į svečius. Dažnai merginoms tenka tiesiai iš darbo eiti į teatrą, į restoraną ar į kavinę. Paprasto kirpimo megsta suknelė, pagražinta didele sage ar karoliais, arba marškinių stiliaus šilkinė suknelė nėra perpuošni darbui nei perkukli išeigai.

Pavasariniai storom kulnim batai yra patogūs ir sveiki kojom. Jie gaminami įvairiausių spalvų odos ir pritaikomi prie kitų aprangos dalių.

Dirbančios merginos turėtų savo biudžeta rūbams gerai apsvarstyti ir apskaičiuoti. Jos turėtų pasirinkti sau labiausiai tinkančią pagrindinę spalvą ir prie jos derinti vėliau perkamų rūbų papildomas arba kontrastines spalvas.

Marinatas

2 puodukai vandens,
2 puodukai acto,
druskos ir cukraus pagal skonį,
12 karčiųjų, kvepiančiųjų pipirų,
2 lauro lapeliai,
5 gvazdikėliai,

Į verdantį vandenį sudėti druską, cukrų, nemaltus pipirus, gvazdikėlius, lauro lapelius ir 10-15 minučių uždengtame puode lengvai pavirinti; tada supilti actą, užvirinti ir tuoj atvėsinti. Šis marinatas tinka grybams, pamidorams bei agurkams.

Kimšti šampionai

1 svaras grybų — šampinionų (didelių),
2½ šaukštai sviesto,
2 šaukštai sausainių,
druskos, pipirų pagal skonį,
petražolių,
1 kiaušinio trynys,
3 šaukštai sviesto,

Parinkti vienodo dydžio grybus. Išimti kotelius ir nuo galvelių nulupti odelę. Ištrinti sviestą, įdėti kiaušinio trynį, kapotas petražoles ir sumaišyti su sijotais sausainiais, įdėti druskos ir pipirų pagal skonį. Šia mase prikimšti grybų galveles, sudėti į kepimui indą ir uždėjus po truputį sviesto ant kiekvienos galvelės, kepti krosnyje apie 30 minučių.

Grybų salotos

½ svaro virtų grybų,
½ svaro su lupenomis virtų bulvių,
1 svogūnas,
½ puoduko grietinės ar majonezo (norint galima panaudoti aliejų),
druskos, cukraus ir maltų pipirų.

Grybus nuplauti, išvirti ir truputį pasūdžius, bei lengvai paslėgus, porą dienų palaikyti. Slėgtus grybus ir bulves (virtas ir nuluptas) supjaustyti nedideliais gabaliukais, svogūną smulkiai sukapoti. Jeigu reikia dar pasūdyti, įberti truputį cukraus, pipirų, sumaišyti ir užpilti grietine, majonezu ar aliejumi su paspirgintais svogūnėliais. Prieš duodant salotas apibarstyti kapotais krapais.

Grybų ikrai

2 puodukai virtų ir smulkiai pjaustytų grybų,
4 svogūnai,
4-5 šaukštai aliejaus,
truputis druskos, cukraus ir maltų pipirų.

Grybus (tinka visų rūšių valgomieji grybai) nuplauti, išvirti ir atvėsinus supjaustyti plonais makaronėliais ar sumalti. Svogūnus smulkiai sukapoti ir pakepinti aliejuje. Sudėti sumaltus grybus, įberti pagal skonį druską, cukrų ir pipirus. Viską gerai išmaišyti ir uždengus keptuvę, vis gerai pamaišant, ištroškinti. Šie grybų ikrai tinka prie

Obuolių salotos

1 (3-jų uncijų) pakelis citrinos želatinos,
1 puodukas verdančio vandens,
1 puodukas obuolių sunkos,
1 puodukas kapotų neluptų obuolių,
½ puoduko kapotų figų,
½ puoduko kapotų riešutų,
2 šaukštai razinų,
¼ puoduko ar daugiau pjaustytų salierų,
2 šaukštai majonezo,
½ puoduko plaktos grietinėlės,

Dideliame inde užpilti verdančiu vandeniu želatinos miltelius ir maišyti, kol ištirps, supilti obuolių sunką ir atvėsinti, kad pradėtų lengvai stingti.

Kitame inde sumaišyti kapotus obuolius, figas, riešutus, razinas, salierus ir majonezą. Išplakti grietinėlę ir sudėti į vaisius. Tada pamažu šią vaisių masę įmaišyti į želatiną. Sudėti į riebalais pateptą formą (mould). Laikyti šaltai kol visai sustings. Dedant ant stalo salotas išversti ant lėkštės ir papuošti vaisiais ar daržovėmis.

mirkytos silkės ir žuvies. Taip pat galima pripildyti prancūziškos tešlos kiautelius, kuriuos šiltus duoti prie daržovių ar mėsos buljono.

Sūrio salotos

1 dėžutė kondensuotos pamidorų sriubos,
1 šaukštas želatinos,
½ pouduko šalto vandens,
8 uncijos grietininio sūrio,
1½ puoduko kapotų žalių daržovių (salierų, svogūno, žaliojo pipiro).

Sriubą užkaitinti iki virimo, Želatiną išleisti šaltame vandenyje ir supilti į užkaitintą sriubą, pamaišyti, kad želatina visiškai ištirptų. Sudėti sūrį ir plakti, kol pasidarys vienoda masė. Įmaišyti kapotas daržoves ir majonezą. Supilti į salotom paruoštą formą (mould). Šaldyti, kol sustings. Padėti ant salotų lapais išklotos lėkštės.

Šviežių obuolių pyragas

2 puodukai miltų,
1½ puoduko cukraus,
2 šaukšteliai kepimo sodos,
1 šaukštelis kepimo miltelių,
1 šaukštelis cinamono,

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

½ šaukštelio muškato riešuto (nutmeg),
½ šaukštelio druskos,
4 puodukai smulkiai pjaustytų obuolių,
½ puoduko kapotų riešutų (walnuts),
½ puoduko sviesto,
2 kiaušiniai.

Įkaitinti krosnį iki 325° ir formą ištepti riebalais (13"x 9"x 2" dydžio). Dideliame inde persijoti miltus, sudėti cukrų, kepimo miltelius, sodą, cinamoną, muškato riešutą, druską ir sumaišyti.

Pridėti pjaustytus obuolius, kapotus riešutus, sviestą ir kiaušinius. Kadangi skysčio yra mažai ,todėl reikia maišyti kol visi produktai sudrėks ir masė pasidarys lygi, tada sudėti į kepimui paruoštą formą ir kepti apie 1 valandą. Pyragą vėsinti apvertus ant vielų padėklo, atšalusį apiberti cukraus pudra.

Keletas įdėjų ir patarimų

Įvairius prieskonius geriausiai sudėti į patiekalus, kai jie yra išvirę, nes verdant dalis prieskonių išgaruoja ir praranda savo paskirtį.

Į maltą jautieną pamėginkite įdėti keletą lašų citrinos. Pamidorai įgauna skirtingą ir naują skonį apiberti cinamonu (vietoje pipirų). Truputis garstyčių miltelių priduoda įvairumo varškės patiekalams.

* • *

Vaišių pasisekimas priklauso nuo šeimininkės išradingumo, nes maistas turi būti ne tik skanus, bet kiek galima patrauklus. Reikia pasistengti kiekvieną duodamą maisto patiekalą, nors truputį papuošti, ypatingai jeigu turime daugiau svečių ir paruošiame šaltą bufetą. Maistas puošiamas įvairiomis daržovėmis bei vaisiais, stalo viduryje visuomet turėtų būti gėlių ir žvakės. Kiekvienose vaišėse reikia panaudoti ne tik kulinarijos, bet ir meno gabumus.

* • *

Atsakome skaitytojoms klaususioms — kokį menių paruošti 20-čiai žmonių:

Salotos ir mišrainės (3—5 rūšių): žalių ar virtų daržovių, grybų, vaisių.

Silkės ir žuvys (2—4 rūšių): silkės su svogūnais ar grybais, rollmopsai, marinuotos žuvelės, kimšta žuvis (lydeka), kepta žuvis (karpis).

Šaltos mėsos: sukta vištiena, kimšta antis ar kalakutas, sukta kiauliena.

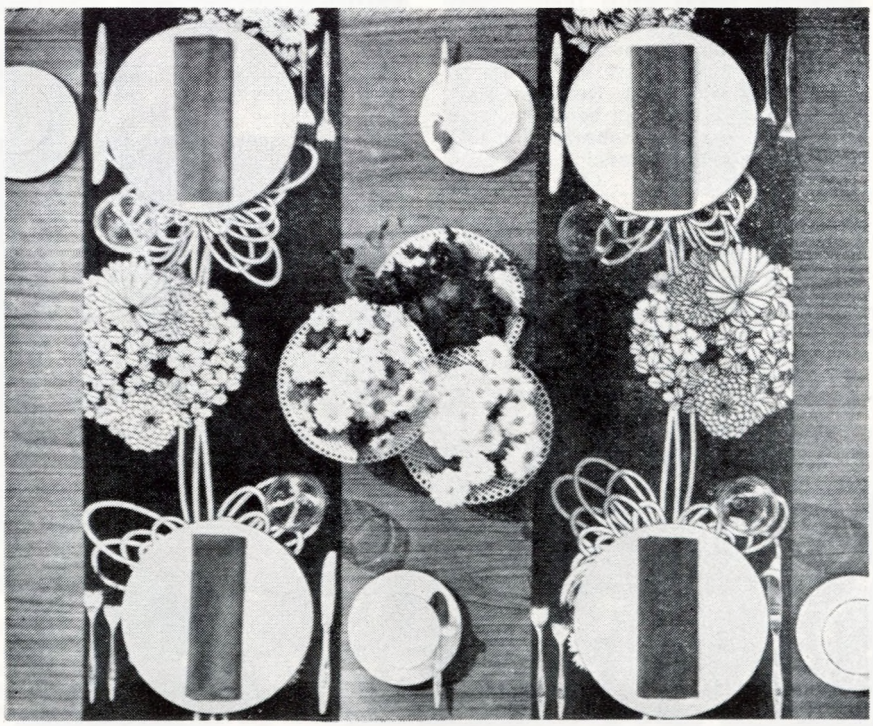

Jei duodamos tik šaltos mėsos, jų gali būti daugiau rūšių. Duodant šiltus patiekalus, šaltų mėsų užtenka poros rūšių.

Šilti patiekalai: jautienos kepsnys, jautienos vyniotiniai (zrazai), kepta žąsis, veršiena ar kalakuto pjausniai (šniceliai). Kaip priedai tinka: daržovių, ryžių, makaronų ar ryžių apkepai; įvairios bulvės ir daržovės; kepti obuoliai, slyvos, spanguolių ar bruknių uogienės.

Desertas: pudingas, marinuoti vaisiai, kompotas arba ledai. Kava (arba arbata) su pyragaičiais ir tortais.

Gėrimai: kokteiliai prieš valgymą; baltas vynas prie užkandžių ir baltos mėsos; raudonas (stipresnis) vynas prie sunkesnės mėsos; rausvas (rosé) vynas tinka prie užkandžių ir mėsos; visi vynai naudojami prie maisto turi būti nesaldūs (dry); saldūs vynai duodami prie deserto; prie kavos tinka likeris, krupnikas; konjakas duodamas su kava ar vėliau.

* *
*

Virtose bulvėse daugiau lieka vitaminų, kaip keptose. Vandenį, kuriame virė nuskustos šviežios bulvės, neišpilkite, bet panaudokite sriuboms, padažams.

* * *

Pavasarį, o ypač vasarą senose bulvėse po lupenomis susikaupia kenksmingas organizmui solaninas. Senas bulves virkite tik nuluptas storesne lupena. Vandenį, kuriame jos verda, išpilkite, nenaudokite.

* * *

Keptas bulves sūdykite tada, kai gerokai apgels-apkeps. Kitu atveju druska susimaišo su riebalais, ir bulvių gabaliukai netenka formos, ir jos būna ne tokios skanios.

* * *

Jei norite kepti bulves orkaitėje, subadykite bulves šakute — jos nesutrūkinės.

* * *

Šviežias bulvės valyti bus lengviau, jei jas prieš tai neilgai palaikysite šaltame pasūdytame vandenyje.

* * *

Kad rankos nepajuostų lupant bulves, naudokite nerūdijančio plieno peilį. Taip pat galima prieš darbą suvilgyti rankas actu, nenušluostyti, o duoti išdžiūti.

* * *

KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJOS SKYRIŲ ATSTOVIŲ SUVAŽIAVIMAS

įvyko 1970 metų balandžio mėn. 18 d. Toronte. Į suvažiavimą suplaukė 55 atstovės iš Montrealio, Londono, Hamiltono, Delhi ir abiejų Toronto parapijų.

Suvažiavimą atidarė Centro Valdybos pirmininkė p. O. Gustainienė, pakviesdama C. V. dvasios vadą Tėvą Placidą invokacijai. Prezidiuman pakviesta pirmininke p. Garnelienė, sekretorėmis p. D. Staškevičienė ir p. S. Laurušaitienė.

Žodžiu suvažiavimą sveikino Šv. Jono Krikštytojo parapijos skyriaus vadas kun. P. Ažubalis, linkėdamas nuoširdaus bendradarbiavimo Vatikano nuotaikoj. Dr. Sungaila K. K. L. Centro vardu palinkėjo moterims tęsti savo pradėtą darbą ir stovėti tautos pagrindo — šeimos moralės sargyboje. C. V. dvasios vadas Tėvas Placidas nurodė organizacijos svarbą moters asmenybės ugdyme.

Raštu sveikino Kanados Lietuvių Kunigų vardu prel. kun. Tadarauskas, Generalinis Konsulas J. Žmuidzinas, Lietuvių Evangelikės Moterys, Pranciškonų Provincijolas Tėvas L. Andriekus, Prisikėlimo Parapijos Tarybos vardu — B. Sakalas, Vyskupas V. Brizgys, P. L. K. O. Sąjungos Garbės Pirmininkė M. Galdikienė.

Centro Valdybos pranešimą darė pirmininkė O. Gustainienė, Revizijos Komisijos p. Miniotienė, "Moters" žurnalo p. N. Kulpavičienė, "Moters" administracijos p. B. Pabedinskienė, Londono skyriaus p. I. Daniliūnienė, Hamiltono p. Rakštienė, Montrealio p. D. Staškevičienė, Delhi skyriaus p. B. Vytienė, Toronto Šv. Jono par. skyriaus p. Ottienė, Prisikėlimo par. p. A. Kuolienė. Tylos minute pagerbta a.a. Veronika Steponaitienė. Montrealio skyriui prašant, garbės narėmis paskelbtos trys nusipelniusios šio skyriaus veikėjos V. Gražienė, J. Vaškienė ir E. Kellerienė. P. O. Gustainienei už sėkmingą kadenciją įteikta gėlių puokštė.

Po gardžiu pietų rinkimų komisija, susidedanti iš p. Keršienės, Urbonienės ir Balsevičienės, pravedė rinkimus. Naujon Centro Valdybon išrinktos ponios: O. Gustainienė, A. Kuolienė, Z. Daugvainienė, A. Simkevičienė, S. Petraitienė, I. Žemaitienė ir S. Laurušaitienė. Revizijos komisijon perrinktos p. S. Miniotienė, F. Urbonienė ir J. Kaknevičienė.

Po Draugijos įstatų papildymo ir praėjusio suvažiavimo protokolo patikslinimo sekė idomioji dienos dalis — L. K. M. Organizacijų Pasaulinės Sąjungos pirmininkės Dr. A. Šlepetytės-Janačienės paskaita.

Dr. Janačienė savo kalboje nurodė Pasaulio Katalikių Moterų Unijos svarbą. Būdama šios Unijos narė, Lietuvių Moterų Pasaulinė Sąjunga nuolatos kelia Lietuvos klausimą kitų unijos narių tarpe. Lietuvė moteris, dalyvaudama tarptautinėse organizacijose, garsina mūsų tautos reikalus. P. Gustainienė padėkojo už gyvas, entuziazmu trykštančias mintis.

Sekmadieni suvažiavimo dalyvės, pasipuošusios tautiniais drabužiais, su vėliavomis organizuotai dalyvavo šv. Mišiose. Pamokslą sakė kun. dr. Pr. Gaida.

Popietinėje dalyje įvyko "Moters" 50-ties metų sukakčiai paminėti skirtas koncertas, kurio programoje išgirdome žymųjį mūsų poetą Jona Aistį ir pianistę J. Rajauskaitę-Šušienę-Petrauskienę.

Abu menininkus publika sutiko labai šiltai, nepagailėdama katučių. J. Rajauskaitės piano rečitalį įvertinti reikėtų gilios inteligencijos kritiko. Eiliniam klausytojui jos pertiekiama muzika tai šventė, pakilimas iš kasdienybės. Norėtum rodosi sėdėti ir sakyti ačiū. Ačiū Visagaliui už nepagailėjimą talento, ačiū pianistei už idėtą darbą, už žavius šiltus tonus, iššaukiančius dvasinį pergyvenimą.

J. Aisčio subtili poezija jausmų gilumu ir grynumu paveikia labiau už eilę patriotinių kalbų. Nežiūrint kaip kasdieniškai nusiteikęs bebūtum, grįžti į namus, o ausyse tebeskamba: "Liko netesėti mūsų pažadai"...

Suvažiavimo vargai ir džiaugsmai vaizduose

Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos atstovių suvažiavimo, įvykusio šių metų balandžio mėnesio 18 — 19 dienomis Toronte, dalyvės su dvasios vadu Tėvu Bariumi

K. L. K. MOTERŲ DRAUGIJOS PRISIKĖLIMO PARAPIJOS SKYRIAUS VEIKLA

Kiekvienos organizacijos pasisekimas didžiausia dalimi priklauso nuo valdybos darbštumo bei narių domėjimosi savo organizacija. Šiuo metu skyriui priklauso 139 narės. Negalima būtų pasakyti, kad visos yra labai aktyvios, tačiau kiek leidžia laikas ir sąlygos, savo pareigas pilnai atlieka.

Skyriaus veikla reiškiasi įvairiose srityse: karitatyvinėje — socialinėje, kultūrinėje, savęs ugdymo.

Karitatyvinė — socialinė sritis: ligonių bei senelių lankymas, į vargą patekusių šeimų šelpimas. Aplankyta 198 ligoniai ir seneliai su dovanėlėmis. Piniginiai sušelpta 6 šeimos.

Finansiškai parėmėm: jaunimo organizacijas: ateitininkus, skautus, sporto klubą "Aušrą" ir jų stovyklas, šeštadieninę lietuvių mokyklą ,lietuvius studentus, vaikų darželį, lietuvišką spaudą: "T. Žiburius", "Moterį", "Lituanus", radijo valandėlę "Tėvynės Prisiminimai", jaunimo ansamblį "Birbynę", Kankinių koplyčią — Romoje, pavergtą Bažnyčią — Lietuvoje (per kun. Kuzminską). Nupirkta V. Krėvės raštai Otavos muziejui. Garbės prenumerata "Lietuviai Kanadoje". Nepamiršom ir savosios parapijos, kurioje randame visokeriopą paramą ir pagalbą. Šiems visiems reikalams išleista: $2.431.87.

Kultūrinė sritis. Suruošta dail. S. Kvietienės dailės darbų ir P. Baltuonio iš Montrealio, šakninių skulptūrų parodos.

Skyriaus susirinkimuose, kurių turėjome 21, be einamųjų reikalų gvildenome ir diskutavome įvairius mums rūpimus klausimus, tam kvietėm atskirų sričių žinovus — paskaitininkus. Nagrinėjome: religines, socialines, literatūros, muzikos — meno, auklėjimo, draudimo bei kitais klausimais temas. Labai sėkmingai praėjo moterų popietėje ruoštas simpoziumas tema: "Moters atsakomybė šeimos problemose". Suorganizuota išvyka į dr. A. Užupienės-Lukienės ūkį. Suruošti virimo — kepimo kursai, kuriais pasinaudojo apie 80 kolonijos moterų.

Neapleisti skyriaus dvasiniai reikalai Kiekvieno susirinkimo proga yra laikomos mišios narių intencija. Užprašomos mišios už narių mirusius artimuosius. Kasmet prieš Kalėdas ruošiamos moterims uždaros rekolekcijos. Jomis per 3 metus pasinaudojo 89 moterys.

Skyrius be savo parengimų mielai talkina parapijai visuose parengimuose, kurių metų bėgyje susidaro nemažai (kaip vaišės visiems dalyviams po religinių koncertų, kurie būna Verbų sekmadienį, chorų pavaišinimas po koncertų ir eilė mažesnių pasirodymų kurie neapsieina be moterų pagalbos).

Mielai talkinama Toronto bendruomenės valdybai: Vasario 16-sios proga, (ruošiant priėmimą), renkant aukas, praėjusiais metais pagalba darbu ir produktais dalyvaujant tautų karavane ir kitomis progomis.

Skyriaus pajamas sudaro aukos ir kasmet ruošiamas Užgavėnių balius. Praėjusiais metais kartu su radijo valandėle "Tėvynės Prisiminimai" pakviestas Hamiltono "Aukuras" su veikalu "Vasaros žydintis vėjas", praėjo su dideliu pasisekimu.

Pinigų kasoje nelaikom, bet išdalinam. Per 3 metus išleista: karitatyviniams, socialiniams, kultūriniams reikalams $2.431.87, Centro valdybai 10% $144.30; skyriaus reikalams — $177.26.

Skyriaus valdybą sudaro: A. Kuolienė — pirm., I. Žemaitienė — vicepirm., B. Danaitienė — korespondentė, L. Murauskienė — sekretorė, B. Vaitiekūnienė — iždininkė, S. Valatkienė, A. Genčiuvienė ir O. Žemaitaitienė — parengimų vadovės, S. Sapijonienė ir S. Laurušaitienė — socialinių reikalų vadovės, dv. vadas Tėv. Placidas. Valdyba labai gražiai bendradarbiauja, todėl visi darbai praeina sklandžiai ir su pasisekimu.

K. L. K. M. D-jos senoji centro valdyba ir "Moters" žurnalo bendradarbės: iš kairės B. Pabedinskienė, Z. Daugvainienė, dvasios vad. Tėvas P. Barius, N. Kulpavičienė, dr. O. Gustainienė, S. Miniotienė; stovi iš kairės S. Petraitienė, E. Čižikienė, V. Valaitienė, A. Šimkevičienė, L. Murauskienė, T. Sekonienė, A. Sungailienė, F. Urbonienė.

K. L. KATALIKIŲ MOTERŲ DR-JOS ŠV. JONO KRIKŠTYTOJO PARAPIJOS SKYRIAUS NUVEIKTŲ DARBŲ APYBRAIŽA NUO 1967 METŲ IKI 1970 METŲ SUVAŽIAVIMO

Susirinkimų turėjome 17. Tikrų posėdžių 19, kartais valdybos pasitarimai vykdavo telefonu.

Skyriaus narės parapijos s a l ė j e laiko kavinę, kiekvieną sekmadienį per visą žiemos sezoną. Pačios aukoja pro-

duktus, juos parduoda, o už tuos pinigus perkamos dovanos ligonius lankant: gėles, saldainius ar užprašomos šv. Mišios prašant sveikatos ir t. t. Vien tik 1968 m. ligonių aplankyta 69. Prieš didžiąsias šventes lankomi lietuviai vargan patekę, jiems nunešamos dovanos už 20 dol. ir daugiau. Ligoniai lankomi visi, neatsižvelgiant kokiai parapijai priklauso ir kokių pažiūrų, svarbu kad jie yra lietuviai. 1967 m. Suvalkų trikampio lietuviams pasiųsta 77 siuntiniai dėvėtų rūbų. Prieš šv. Velykas po rekolekcijų suruošiama agapė visiems parapijiečiams.. 1970-tų Naujų Metų sutikimas suruoštas kartu su Šv. Jono Kr. Draugija.

1969 m. vasario 2-rą dieną ir 1970 m. kovo 15-tą dieną, suruoštos jaunimo talentų pasirodymo sėkmingos popietės, jaunimas gausiai dalyvavo. Muzikinė priežiūra buvo Vytauto Balčiūno ir muziko St. Gailevičiaus.

Buvo paskaitos: sociologės Reginos Matukaitės, Vandos Judzentavičiūtės-Garnelienės, Tėviškės Žiburių redaktoriaus kun. dr. Prano Gaidos ir dr. O. Gustainienės.

Skyrius talkininkavo ruošiant 25 metų kunigystės jubiliejų kun. klebonui Petrui Ažubaliui. Paminėtas parapijos 40 metų gyvavimo jubiliejus. Suruošta primicija kun. Jarašiūnui. Talkininkauta lietuviškam pavilijonui Prisikėlimo parap. salėje, vykstant Tarptautiniam Karavanui.

Gruodžio 8-toji N. P. M. Marijos šventė atšvenčiama iškilmingai: Šv. Mišios, bendra narių komunija, salėje paskaita su programėle, vaišės. Toje šventėje narės dalyvauja su šeimomis bei artimaisiais.

Kas metai Vasagoje Springhurste suruošiamos Petrinės ir Joninės kartu, pasveikinamas klebonas, skyriaus dvasios vadas, kunigas Petras Ažubalis ir kun. Jonas Staškevičius ,ta proga pavaišinami visi lietuviai vasarotojai, kur vieną kartą, vasaros metu turi progos pabendrauti kartu.

1968 m. gegužės mėn. suruošta ekskursija į Otavą; aplankėme Kanados sostinę pačiu tulpių žydėjimo metu. Otavoje gyveną lietuviai, nuoširdžiai mus sutiko, vežiojo ir skaniai vaišino.

Pas ilgametę mūsų sekretorę Adelę Simkevičienę buvo suruoštos vaišės dr. Ramūnienei pagerbti, ta proga narės gausiai aukojo lietuvių liaudies darbų Otavos muziejui.

1969 m. gruodžio mėn. skyrius iškilmingai atšventė 20 metų savo veiklos sukaktį.

1970 m. Vasario 16 mūsų skyrius, Evangelikių lietuvių moterų dr-ja, ir "Dainos" ponios suruošėm didelį priėmimą-vaišes visiems programos atlikėjams ir svetimtaučių aukštiems svečiams. Išlaidas apmokėjo bendruomenės valdyba, mes aukojome darbą, pyragus ir tortus.

Naujų narių įstojo 4. Mirė viena, tai Veronika Steponaitienė, viena iš labai pareigingų narių, kuri labai pasižymėjo socialiniuose darbuose, negailėdama laiko nei savo asmeninių aukų, ypatingai ligonių lankyme.

Skyrius dėkingas Centro Valdybos pirmininkei, dr. Onai Gustainienei už aplankymą jos ligoninėje, už įteiktas rožes ir diplomą, pakeliant ligonę į garbės nares. Tai jai palengvino nors trumpam, skausmus kentėti matydama, kad mes ją įvertinome už jos didžiuosius darbus skyriui. Mirus jai, skyriaus pastangomis buvo užprašytos Gregorinės šv. Mišios už jos vėlę, tai 30 šv. Mišių iš eilės, kurias atlaikė "Tėviškės Žiburių" redaktorius kun. dr. Pr. Gaida.

Bendrai už narių šeimų mirusius užprašomos šv. Mišios arba pareiškiama užuojauta per laikraštį.

Skyrius kas metai užsako 4 "Tėviškės Žiburių" prenumeratas studijuojančiam jaunimui Vokietijoje, $24.00.
"Moters" žurnalui $25.00.
Centro Valdybai: $25.00.

Vienkartinė auka buvo: "Birbynės" ansambliui $25.00, "Eglutės" žurnalui $25.00, Toronto šeštadieninei mokyklai $25.00, a † a Izabelės Matusevičiūtės paminklui $25.00, Lietuviškam paminklui, Fort William (per Dr. Jasevičiūtę) $10.00, Tyliajai bažnyčiai $10, renkant aukas seselėms prie bažnyčios $20.00, Vasario 16 gimnazijai $10.00, p. Elzei Jankutei (broliui mirus) vietoje gėlių $15.00, Paminklinei kopplyčiai Šv. Jono Kr. lietuvių kapuose $100.00, Skyrius įstojo nariu į Lietuvių Fondą įmokėdamas $100.00.

Mūsų darbuose labai padeda, kur remia materialiai ir stiprina dvasiniai, tai mūsų gerb. kun. klebonas Petras Ažubalis. Jis neima pinigų nei už mūsų naudojamą salę, reikalui esant dar prideda savo, jei mūsų kasa lieka tuščia, pavyzdžiui siunčiant į Suvalkų trikampį siuntinius, apmokėjo dalį išlaidų ir t.t.

K. L. KATALIKIŲ MOTERŲ DR-JOS HAMILTONO SKYRIAUS VEIKLOS PRANEŠIMAS 1967 — 1970 METAIS

Per trejus metus, nuo praeito skyrių suvažiavimo, yra atlikta daug kilnių ir gražių darbų, kurių čia visų ir negalima suminėti.

Yra šaukiami posėdžiai bei susirinkimai su paskaitėlėm bei kita programėle. Ruošiami įvairūs parengimai: tradicinės užgavėnės, pavasario šventė, rundens atidarymo šventė, parodėlės. Sutelktas pelnas yra skiriamas įvairiems reikalams: ligonių lankymui, į vargą patekusiems tautiečiams. Per tą laikotarpį yra aplankyta ligonių 321, kiekvienam įteikta gėlės bei dovanėlė. Į užsienį yra pasiųsta ligoniams bei raupsuotiesiems $75.

Kitos aukos: Lietuvių kankinių koplyčiai Romoje $150, savai parapijai $100, gėlėms altoriui puošti $129, studentams paremti $25, tautinių šokių grupei $25, Tautos Fondui $25, Centro Valdybai $85, "Moters" žurnalui $70, "Tėviškės Žiburiams paaukoti penki šėrai ir pasiųsta auka $10.

Skyrius atšventė 20-ties metų veiklos sukaktį. Skyriaus įkūrėjas prelat. dr. J. Tadarauskas, kuris ir dabar dar tebegloboja teikdamas dvasinę, moralinę, bei materialinę paramą.

K. L. KATALIKIŲ MOTERŲ DR-JOS MONTREALIO SKYRIAUS VEIKLA

Montrealio skyrius įsisteigė prieš 19 metų. Šiuo metu skyriui priklauso 68 narės.

1967 — 1968 m. valdybą sudarė pirm. V. Giriūnienė, vicepirm. G. Rudinskienė, kasininkė A. Grigelienė, vicepirm. socialiniams reikalams E. Bernotienė ir sekretorė M. Malcienė. 1968 m. vasario 18 d. atsistatydinus iš pareigų vicepirm. G. Rudinskienei, vicepirm. tapo V. Gražienė. Ši valdyba turėjo 5 posėdžius, 3 visuotinius susirinkimus ir metinę šventę (gruodžio 8 d.) su dr. J. Mališkos paskaita, lietuvių menininkų kūrinių loterija bei vaišėmis. Iš gauto pelno aukota: N. P. seserims, "Moters" žurnalui, Lietuvių Fondui, stud. ateitininkams, Vasario 16 gimnazijai, "Baltijos" stovyklai. Viso paskirstyta $340. Lankyta ligoniai ir užprašyta šv. Mišios už mirusius.

1968 m. balandžio mėn. 27 d. valdybon išrinktos pirm. V. Piešinienė, vicepirm. M. Vaupšienė, vicepirm. soc. reikalams E. Bernotienė, kasininkė V. Keturkienė ir sekr. D. Staškevičienė.

Ši valdyba turėjo 5 posėdžius, du visuotinius susirinkimus, suruošė išleistuves Sudburin išvykstančiai narei M. Šemogienei, metinę šventę su Tėvo L. Zarembos, S.J., paskaita bei vaišėmis ir Užgavėnių balių.

Ypatingas dėmesys skirtas ligonių lankymui. Daugiausia pasidarbavo vicepirm. E. Bernotienė, kuri negailėdama laiko nei asmeninių lėšų lankė sergančias nares namuose, ligoninėse taip pat lankė ir dr-jai nepriklausančius ligonius. Užprašyta daug Mišių už mirusius narių artimuosius bei mirusias nares.

Aukota: A. V. parapijai naujojo altoriaus šventinimo proga, baigta imokėti Lietuvių Fondui iki $100, "Moteriai", šeštadieninėms lit. mokykloms, Vasario 16 gimnazijai, viso paskirstyta $155.

Dalyvauta L .K. C. steigiamajame suvažiavime Toronte.

1969 m. lapkričio 9 d. visuotinio susirinkimo metu berenkant naują valdybą, susirinkimo prašomos 3 valdybos narės pasiliko antriems metams, dvi pasilikti nebesutiko. Įvedus dvi naujas nares, šiuo metu valdybą sudaro: pirm. V. Piešinienė, vicepirm. M. Vaupšienė, vald. narė R. Pocauskienė, kasininkė V. Biliūnienė ir sekretorė D. Staškevičienė.

Suruošta metinė šventė (gruodžio 8 d.) su ses. M. Saulaitytės paskaita bei vaišėmis, sušaukta 1 susirinkimas su literatūrine M. Jonynienės paskaita bei vaišėmis, 3 valdybos posėdžiai ir šių metų balandžio 25 d. įvyko metinis parengimas — Pavasario balius, kuriame programą atliko iš Čikagos atvykes akt. L. Barauskas. Taip pat pasirodė jauna pianistė E. Petrauskaitė.

Prie Montrealio skyr, nuo 1954 m. veikia Dr. V. Giriūnienės įsteigtas Rosemounto ratelis, kurio pirm. šiuo metu yra S. Petrauskienė. Jos veikia maždaug nuo spalio iki balandžio mėnesio. Susirinkimai su diskusinėmis paskaitomis ir vaišėmis vyksta ratelio narių namuose.

Per praeitus 2-jus metus skyrius neteko 3-jų narių. Mirė B. Motiejūnienė ir M. Bendžiūnienė, Sudburin išsikėlė veikli narė M. Šemogienė.

Senelių prieglaudoje randasi Eug. Tarasevičienė ir Montr. Conv. Hosp. A. Drevinskienė. Nors narių skaičius mažėja, tačiau kartu jaučiamas lyg ir naujas entuzijazmas — nenoras leisti dr-jai išnykti. Visos narės mielai padeda ir dauguma uoliai lankosi dr-jos susirinkimuose bei parengimuose.

• Laiškai

Dėkoju už man siunčiamą žurnalą MOTERIS. Šį žurnalą visada pasitinku su džiaugsmu ir pagarba, kaip tikrai kultūringą Kanados viešnią. Sekmės!...

Ypač malonu matyti pateiktas paveikslų reprodukcijas, moterų kūrinius. Su malonumu perskaitau ir moterų poezijos kūrybą.

Sveikinu ir ponią I. Kairienę, madų pasaulio redaktorę, kuri taip sumaniai, gražiai veda šį skyrių. Ji pateikia ne tik madų pasaulio apžvalgą, bet drauge ir laiku — vietoje padaro pastabas, — švelniai pamoko, kaip tą bėgančią madą individualiai prisitaikyti ir nebūti iškaštingoms... Toks sugebėjimas yra savitas menas, pagarba poniai I. Kairienei!

Z. Juškevičienė
(Cicero, Ill.)

"Moters" žurnalo laukiu, su malonumu skaitau ir džiaugiuosi Jūsų redakcijos ir administracijos kruopščiu darbu ir pasišventimu.

Linkiu Jums Aukščiausiojo palaimos per visus 1970 metus —

Jūsų **Adelė Dulskienė**
(Oak Lawn, Ill.)

Labai džiaugiuosi gaudama Jūsų žurnalą. Stengiuosi perskaityti visus straipsnius, nes visi yra įdomūs.

Zita B. Juška
(Haines City, Florida)

• Atsiųsta paminėti

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo žurnalas; leidžia — ALB Švietimo Taryba; vyr. redaktorius — Petras Maldeikis; adresas — 7031 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Lietuvių Dienos — mėnesinis iliustruotas lietuvių-anglų kalbomis lietuvių kultūros ir visuomeninio gyvenimo žurnalas; vyr. redaktorius — Bern. Brazdžionis; leidėjas — A. Skirius; adresas — 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, USA.; prenumerata metams — $8.

Laiškai Lietuviams — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; vyr. redaktorius — J. Vaišnys, S.J.; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — $4.00.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero S-ga; redaktorius - kun. S. Matulis M.I. C., adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 15 šil. (2 dol.)

Poezijos Pilnatis — Bernardas Brazdžionis. Eilėraščių rinktinė, sudaryta iš 12 autoriaus poezijos knygų. Iliustracijos, aplankas ir meninis apipavidalinimas dail. Alf. Dociaus. Su autoriaus portretu, darytu Vyt. Maželio. Išleido "Brazdžionio poezijos rinktinei leisti komitetas", pirmininkaujamas J. Andriaus, bendradarbiaujant "Lietuvių Dienų" leidyklai, 1970 m. Didelio formato, 592 psl. Kaina $10.00.

Tai yra vieno mūsų žymiųjų nepriklausomoje Lietuvoje išaugusių poetų 40 kūrybinio darbo metų poezijos rinktinė, išleista jo 60 metų sukakčiai atžymėti. Knygoje yra beveik 500 eilėraščių ,atrinktų iš 12 Bern. Brazdžionio poezijos rinkinių; prieš kiekvieną skyrių yra grafinis A. Dociaus piešinys ir knygų, iš kurių parinkti eilėraščiai, viršelio foto nuotrauka su bibliografiniais daviniais. Gale pridėta kalbos, autoriui suteikus literatūros premijas, tarp jų ir Valstybinę literatūros premiją.

Knygai išleisti Los Angeles mieste buvo susidaręs komitetas, kurin įėjo J. Andrius, dr. P. Celiešius, R. Kulikauskienė, P. Lembertas, I. Medziukas, B. Raila, A. Raulinaitis, Alė Rūta, A. Skirius, J. Švaistas, J. Tininis ir dr. T. Tumienė. Savo žodyje komitetas, tarp kitko, sako: "Kaip Lietuvoje okupacijų metais, taip ir su didele dalimi tautiečių pasitraukęs į Vakarus, Brazdžionis savo kūryba niekad neatitolo nuo Lietuvos. Priešingai, Lietuva ir lietuvis jo kūryboje užėmė pirmaujančią vietą." Gi "M. Pastogės" recenzento žodžiais "Brazdžionis mūsų tautoje pasidarė toks populiarus ir prigijęs, kaip Maironis. Jo kūriniai dainuojami, visokiomis progomis deklamuojami, pradedant nuo mažiausio ir baigiant seneliais."

Beveik 300 mecenatų, sudėjusių iš anksto po $25 ir po $100 įrodė, kad poetas lietuvių yra mylimas ir vertinamas. Komitetas jo knygai parūpino luksusinį pavidalą, kokio poetas tikrai yra užsitarnavęs. Tai leidinys, kuris puoš mūsų namų knygų lentynas ir su pasididžiavimu bus galima padovanoti ne tik plačiajame pasauly gyvenančiam tautiečiui, bet ir atvykusiam iš Lietuvos, kur Brazdžionio poezija yra labai vertinama ir nuorašais eina iš rankų į rankas.

Skiltis — Vinco Krėvės ir Perkūno draugovių laikraštėlis — leidžiamas Čikagoje.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 205 Lucide St., South Bend, Ind. 46614, U. S. A.; prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3.

Ateitis — lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas; Moksleivių Ateitininkų Sąjungos leidinys; vyr. redaktorius — Jonas Šoliūnas; adresas — 7235 S. Sacramento Avenue, Chicago, Ill. 60629; prenumerata metams — $5 Amerikoje, kitur $3.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — Stasys Barzdukas; adresas — 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Garbės prenumeratos

O. Adomaitienė, Rochester, N. Y. P. Balandienė, Detroit, Mich., K. Balzarienė, Chicago, Ill., M. Bulakienė, Chicago, Ill., E. Dėdinienė, Brooklyn, N. Y., J. Gaižutienė, Oakville, Conn., S. Girdvainytė, Chicago, Ill., O. Griškelienė, Dearborn, Mich., A., Mačiukienė, Chicago, Ill., B. Minkevičienė, Chicago, Ill., V. Pazukaitė, Weston, Ont., M. Šimkienė, Detroit, Mich., M. Skučienė, Toronto, Ont., S. Vičiulienė, Baltimore, Md., A. Vitkuvienė, Hartford, Conn.

Žurnalui aukojo:

$25.00 — K. L. K. Moterų Draugija, Hamilton, Ont.

$10.00 — S. Girdauskienė, Chicago, Ill.

$9.00 — Kun. J. Pragulbickas, Elizabeth, N. J.

$5.00 — K. Čampienė, Waterbury, Conn., E. Dėdinienė, Brooklyn, N. Y., V. Dunderienė, Toronto, Ont., O. Gustainienė, Don Mills, Ont., F. Modestavičienė, Cleveland, Ohio, E. Vydienė, Bangor, Maine.

$3.00 — A. Mačiukienė, Chicago, Ill., L. Žemgulienė, Chicago, Ill.

$2.00 — O. Damienė, Omaha, Nebr., S. Grigaitienė, Sterling Hts., Mich., M. Šaulienė, Paterson, N. J.

$1.00 — K. Balzarienė, Chicago, Ill., B. Butkienė, Monterey Park, Calif., O. Dapšienė, Omaha, Nebr., M. Kapočienė, Darchester, Mass., J. Kazlauskienė, Waterbury, Conn., O. Kindurienė, Cicero, Ill., B. Lukošienė, Langton, Ont., O. Norvilienė, Chicago, Ill., S. Paltarokienė, Cicero, Ill., S. Petkevičienė, Mount Hope, Ont., J. Tacevičienė, Detroit, Mich., J. Sisienė, Union, N. J., L. Sodeikienė, Cicero, Ill., E. Vaidotienė, Toronto, Ont.

"MOTERS"

ŽURNALO 1 NUMERIS BUVO IŠSIUNTINĖTAS PRIEŠ J. A. V. PAŠTO STREIKĄ. JEI KAS IŠ SKAITYTOJŲ ŽURNALO NEGAVO, PRAŠOME PRANEŠTI ADMINISTRACIJAI